

บทวิเคราะห์ธุรกิจ MSME
(Quick Study)
สาขาธุรกิจการศึกษา (Business Education)

จัดทำโดย
นางธวชนี พ่วงนาคพันธุ์
นักวิชาการ SMEs ชำนาญการ
ส่วนติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์
ฝ่ายวิเคราะห์สถานการณ์และเตือนภัยทางเศรษฐกิจ (ฟวต.)

บทวิเคราะห์

	หน้า
ส่วนที่ 1 ทำความรู้จักธุรกิจการศึกษา	1
ส่วนที่ 2 ความแตกต่างระหว่างการจัดการศึกษาของรัฐ กับธุรกิจการศึกษา	1
ส่วนที่ 3 สถานการณ์ MSME การประกอบธุรกิจภาคการศึกษา	2
ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ SWOT สถานศึกษาเอกชน	9
ส่วนที่ 5 ธุรกิจบริการการศึกษานานาชาติของไทยสู่สากล	11
ส่วนที่ 6 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการศึกษา	14
ส่วนที่ 7 สถานการณ์ของธุรกิจการศึกษาก่อนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19	17
ส่วนที่ 8 ผลกระทบจากโควิด-19 ด้านการศึกษา จุดเปลี่ยนการศึกษาโลก	20
ส่วนที่ 9 ธุรกิจการศึกษาปรับตัวหลังวิกฤตโควิด-19	23
ส่วนที่ 10 แนวทางปรับแผนรับมือ	24
ส่วนที่ 11 พลิกธุรกิจการศึกษาให้ฟื้น หลังยุคโควิด-19	26
ส่วนที่ 12 มาตรการกระทรวงศึกษาธิการเยียวยาภาระค่าใช้จ่ายยุคโควิด-19	28
ส่วนที่ 13 ปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจการศึกษา	29
ส่วนที่ 14 ข้อเสนอแนะ	30

ส่วนที่ 1 ทำความรู้จักธุรกิจการศึกษา

ธุรกิจการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาซึ่งเอกชนเป็นหน่วยรับภาระ จัดการการศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ซึ่งการจัดการดังกล่าวผู้เรียนเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการเรียนทั้งหมด โดยบางความรู้จะเน้นธุรกิจการศึกษาระดับอุดมศึกษาเท่านั้น ซึ่งรูปแบบของธุรกิจการศึกษาอาจจะจัดในรูปของหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว เป็นทางการ กึ่งทางการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้ารับการศึกษได้เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ กระบวนการ และความชำนาญในศาสตร์ใดก็ได้ ดังนั้นจึงมีตั้งแต่โรงเรียนกวดวิชา ซึ่งอาจจะไม่มีสถานที่ของตนเองเป็นการเช่าสถานที่ ห้องเรียนเพียงห้องสองห้องไปจนกระทั่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีเนื้อที่หลายร้อยไร่ ต้องการเรียนหลากหลายมีผู้เรียนนับหมื่นคน การจัดการการศึกษาไม่ว่ารูปแบบใด จะต้องมีการขออนุญาตมีหน่วยงานที่ควบคุมมาตรฐาน หลักสูตร กระบวนการหรือมีใบอนุญาตให้จัดตั้ง ซึ่งผู้ที่อยู่นอกวงการการศึกษา บางครั้งประสงค์ตั้งสถานศึกษาขึ้น ด้วยคิดว่าเป็นธุรกิจที่มั่นคง เพราะคนเราต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และมีคนในประเทศอีกมากมายที่ต้องการรับการศึกษา ดังนั้น ถ้าทำธุรกิจทางการศึกษาก็จะได้กำไรมากกว่าจะขาดทุนหรือล้มละลาย

ส่วนที่ 2 ความแตกต่างระหว่างการจัดการศึกษาของรัฐ กับธุรกิจการศึกษา

1. เป้าหมายธุรกิจ เป้าหมายทางธุรกิจมักจะมุ่งไปสู่การพัฒนาองค์กรให้สามารถมีวัตถุประสงค์ที่ดี มีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ลงทุนน้อยได้ผลผลิตสูง มีตลาดรองรับและสามารถนำผลประโยชน์ได้สูงสุด แต่เป้าหมายทางธุรกิจการศึกษามีความแตกต่างอย่างมาก เพราะวัตถุประสงค์เป็นมนุษย์ ไม่ใช่วัตถุประสงค์ที่จะเลือกได้ให้เหมือนกันได้หมด ความแตกต่างหลากหลายของปัจจัยนำเข้าระหว่างธุรกิจ กับธุรกิจการศึกษาจึงแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ปัจจัยนำเข้าของธุรกิจการศึกษาเป็นลูกค้าของสถาบันการศึกษาซึ่งต้องเสียเงินเข้ามาใช้บริการการศึกษา ธุรกิจการศึกษาจึงเป็นธุรกิจที่ซับซ้อน เป้าหมายธุรกิจการศึกษาจะต้องแตกต่างจากเป้าหมายทางธุรกิจ นั่นคือ โดยปรัชญาแล้วสถาบันการศึกษาจะต้องเป็นสถาบันที่ไม่มุ่งหวังกำไร (Non Profitable organization) ผู้ทำธุรกิจอาจแย้งอยู่ว่าทำธุรกิจไม่หวังกำไร จะทำไปทำไม ที่จริงคำว่ากำไรอาจจะไม่ได้มีหน่วยเป็น “เงิน” เสมอไป โดยในธุรกิจการศึกษาอาจจะหมายถึงกำไรที่ได้พัฒนาคนที่มีความรู้ และมีคุณภาพให้แก่สังคมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การจัดการธุรกิจการศึกษาจะต้องมีการจัดการให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีรายได้พอที่จะใช้จ่ายและสามารถดำรงธุรกิจให้ก้าวต่อไปอย่างต่อเนื่อง

2. การลงทุน ธุรกิจการศึกษา มุ่งเน้นไปสู่เป้าหมายคือผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ สามารถปฏิบัติงานได้เมื่อสำเร็จการศึกษา เป็นมนุษย์ที่ดี ดังนั้น การลงทุนในธุรกิจการศึกษาเป็นการลงทุนระยะยาว เช่น การลงทุนด้านกรจ้างอาจารย์ผู้สอน ซึ่งโดยหลักการจัดการศึกษา ผู้สอนที่ดีย่อมมีผลกระทบต่อการสร้างบัณฑิต สถาบันใดมีผู้สอนที่

มีฝีมือถ่ายทอดเก่งความรู้ดี มีคุณธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ย่อมทำให้สร้างบัณฑิตได้ดี และเมื่อมีบัณฑิตดีย่อมนำชื่อเสียงมาสู่สถาบัน ด้วยเหตุนี้ธุรกิจการศึกษาจำเป็นต้องลงทุนเพื่อสรรหาอาจารย์ที่มีคุณภาพมารับผิดชอบรายวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร

นอกจากอาจารย์แล้ว ธุรกิจการศึกษาจะลงทุนด้านองค์ประกอบที่จะช่วยพัฒนาความรู้ เช่น อาคาร ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์การสอนต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สติปัญญา เหตุผล ใฝ่หาความรู้ ประสบการณ์ ที่จะนำไปใช้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม ธุรกิจการศึกษาส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ยังคำนึงถึงการลงทุนด้านการพัฒนาคนน้อยไป ทั้งที่เป็นการลงทุน ที่จะสร้างกระบวนการให้เกิดการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ได้ โดยสถาบันในสหรัฐอเมริกา ได้สร้างศูนย์ศึกษาและอาศัย (Living and Learning Center) เพื่อเป็นแหล่งพัฒนาคนโดยการจำลองการอยู่อาศัยที่ไม่ใช่แค่การสร้างห้องพัก เพื่อพัฒนาคนที่อยู่ในศูนย์ศึกษา ทั้งนี้ การลงทุนในส่วนพัฒนาคน เป็นการลงทุนที่ไม่เห็นรายได้กลับคืนมาเป็นเม็ดเงิน และบางครั้งอาจมองไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ที่ได้รับการพัฒนาจากการจัดกิจกรรม หรือสิ่งแวดล้อม อันเป็นหลักสูตรไม่เป็นทางการ หรือหลักสูตรซ่อนเร้น (hidden curriculum)

3. จรรยาบรรณของผู้ประกอบการธุรกิจการศึกษา ผู้ประกอบการธุรกิจการศึกษา จะต้องมิวิสัยทัศน์ที่แตกต่างไปจากการประกอบธุรกิจโดยทั่วไปนั้น คือต้องมีอุดมการณ์ทางการศึกษา มองเห็นการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาคนให้ประเทศชาติ การประกอบธุรกิจจึงมีลักษณะเป็น “เมตตาสาธารณะ” คือ มีจิตที่มุ่งทำประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการจะหาประโยชน์จากสังคม

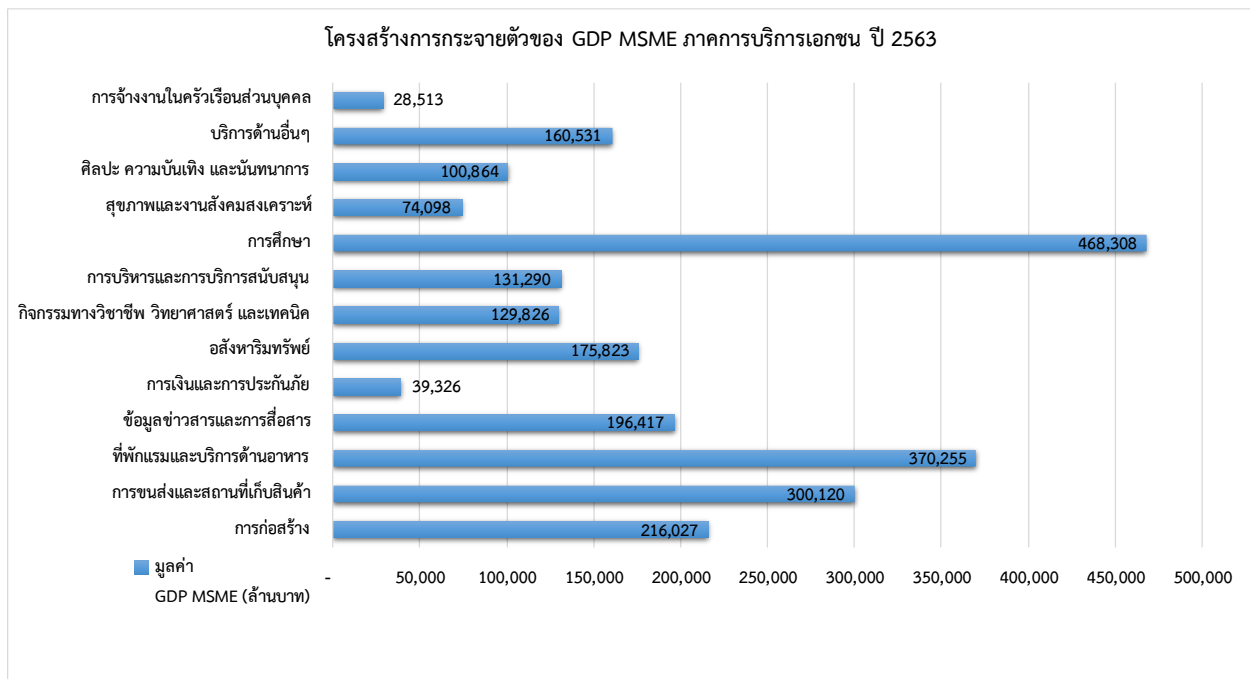
จรรยาบรรณที่สำคัญของผู้ประกอบการธุรกิจการศึกษา คือ ความเป็นธรรม และความมีอุดมการณ์ในการจัดความรู้ ความสามารถ ให้ผู้เรียนเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน โดยไม่เน้นผลกำไรเหมือนการค้าเงินธุรกิจทั่วไป

ธุรกิจการศึกษาจึงเป็นธุรกิจที่สำคัญสำหรับสังคม ที่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการ ที่แตกต่างจากการบริหารธุรกิจโดยทั่วไป โดยมุ่งการสร้างสรรคพลังทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพไม่มุ่งหวังกำไร และอ้างเกียรติศักดิ์ศรี ของมนุษยชาติ

ส่วนที่ 3 สถานการณ์ MSME การประกอบธุรกิจภาคการศึกษา

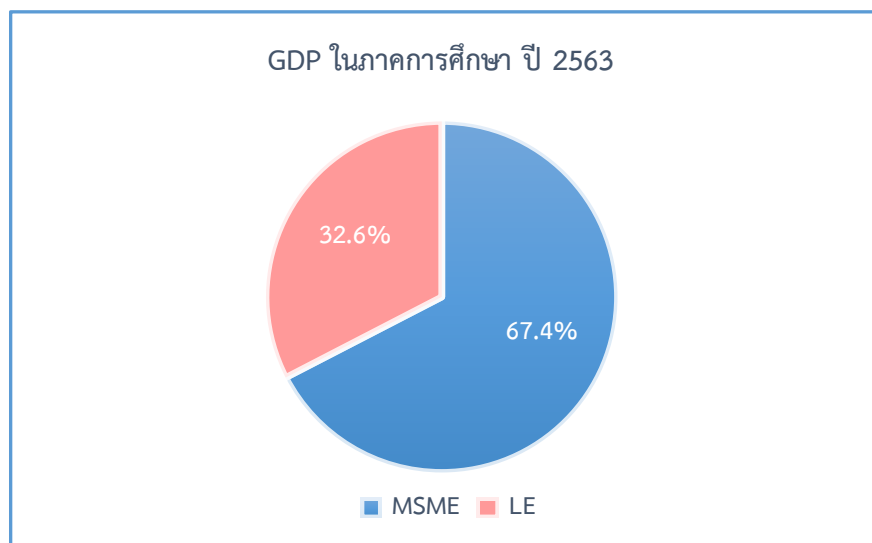
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในภาคการศึกษา ปี 2563 มีมูลค่า 694,415 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของ GDP ในภาคบริการ โดยเป็น GDP ที่เกิดจากวิสาหกิจ MSME ภาคการศึกษา มีมูลค่า 468,308 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 67.4 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในภาคการศึกษา

ภาพที่ 1 โครงสร้างการกระจายตัวของ GDP MSME ภาคการบริการเอกชน ปี 2563

ที่มา : รายงานสถานการณ์ SME ปี 2564, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

ภาพที่ 2 ผลผลิตทั้งหมดรวมในประเทศในภาคการศึกษา ปี 2563

ที่มา : รายงานสถานการณ์ SME ปี 2564, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

วิสาหกิจ MSME ภาคการศึกษาในปี 2563 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 5,734 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.5 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมดในภาคการศึกษา โดยส่วนใหญ่ของ MSME ในภาคการศึกษากระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,599 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.1 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมดในธุรกิจบริการการศึกษา รองลงมา คือ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 411 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.1 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมดในธุรกิจบริการการศึกษา จังหวัดนนทบุรี

จำนวน 326 ราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 281 ราย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 243 ราย และจังหวัดชลบุรี
จำนวน 232 ราย

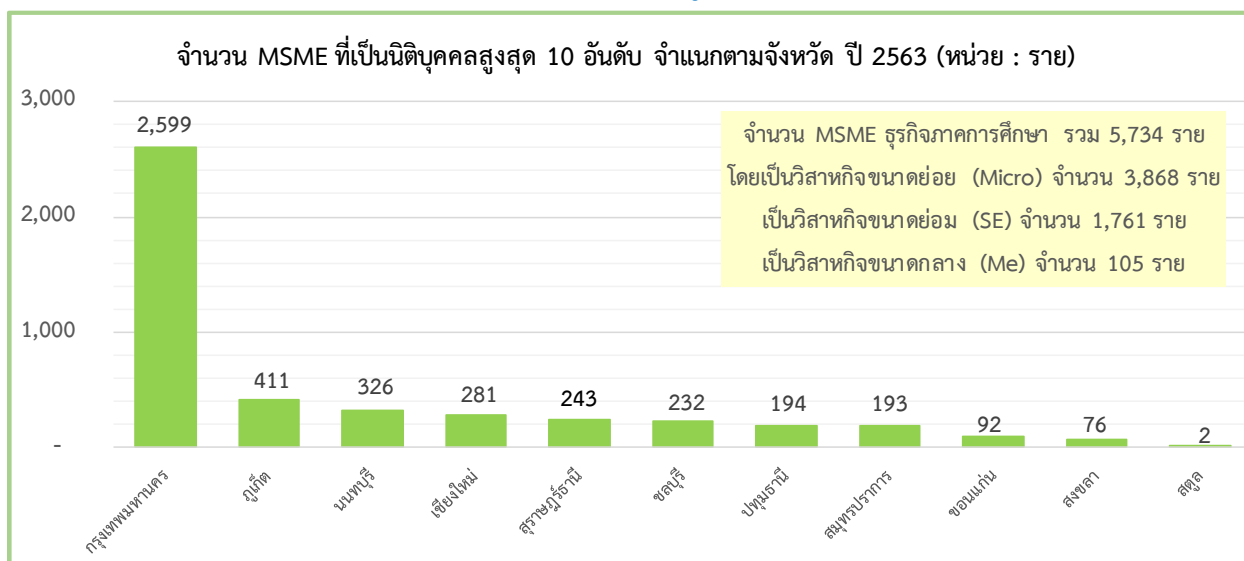
ตารางที่ 1 จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจการศึกษา ปี 2563 (หน่วย : ราย)

ประเภทธุรกิจการศึกษา	จำนวน (ราย)					
	Micro	SE	ME	MSME	LE	TOTAL
การบริการที่สนับสนุนการศึกษา	833	224	8	1,065	1	1,066
การศึกษาด้านกีฬาและนันทนาการ	690	292	5	987	1	988
การศึกษาด้านวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	24	15		39		39
การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กปกติ	73	56	9	138	2	140
การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการ		1		1		1
การศึกษาระดับประถมศึกษาโดยวิธีอื่น ๆ	10	1		11		11
การศึกษาระดับประถมศึกษาสำหรับเด็กปกติ	82	119	26	227	14	241
การศึกษาระดับประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการ		1		1		1
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาประเภทสามัญศึกษาโดยวิธีอื่น ๆ	6	2		8		8
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาประเภทสามัญศึกษาสำหรับผู้เรียนปกติ	5	6	4	15	1	16
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาประเภทอาชีวศึกษา	25	27	4	56	1	57
การศึกษาระดับอุดมศึกษา ต่ำกว่าปริญญา	12	13	4	29		29
การศึกษาระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี	16	11	4	31		31
การศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไป	3			3		3
การศึกษาอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	628	238	19	885	2	887
กิจกรรมการกวาดวิชาทั่วไป	348	141	4	493	3	496
กิจกรรมการเรียนการสอนขั้นซี	139	141	3	283	2	285
กิจกรรมการเรียนการสอนด้านการเดินร่ำ	44	31		75		75
กิจกรรมการเรียนการสอนด้านดนตรี	131	67	2	200		200
กิจกรรมการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	128	63	4	195		195
กิจกรรมการเรียนการสอนด้านศิลปะ	43	8		51		51
กิจกรรมการเรียนการสอนตัดเสื้อผ้าและเสริมสวย	37	24		61		61
กิจกรรมการเรียนการสอนนวด	19	10		29		29
กิจกรรมการเรียนการสอนภาษา	555	268	9	832	1	833
กิจกรรมการเรียนสพำบำบัด	17	2		19		19
รวมทั้งสิ้น	3,868	1,761	105	5,734	28	5,762

ประมวลโดย: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

สำหรับจังหวัดที่มีจำนวน MSME ธุรกิจภาคการศึกษาเป็นนิติบุคคลสูงสุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 2,599 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 42.33 ของ MSME ที่เป็นนิติบุคคลทั่วประเทศ รองลงมาอยู่ในจังหวัดภูเก็ต มีจำนวน 411 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.17 โดยจังหวัดที่มีจำนวน MSME ที่เป็นนิติบุคคลน้อยที่สุด คือจังหวัดสตูล โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 2 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.03 ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 3 จำนวน MSME ธุรกิจภาคการศึกษารายจังหวัด สูงสุด 10 อันดับแรก ปี 2563 (หน่วย : ราย)

ประมวลโดย: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

ตารางที่ 2 จำนวนการจ้างงานผู้ประกอบการธุรกิจการศึกษา ปี 2563 (หน่วย : คน)

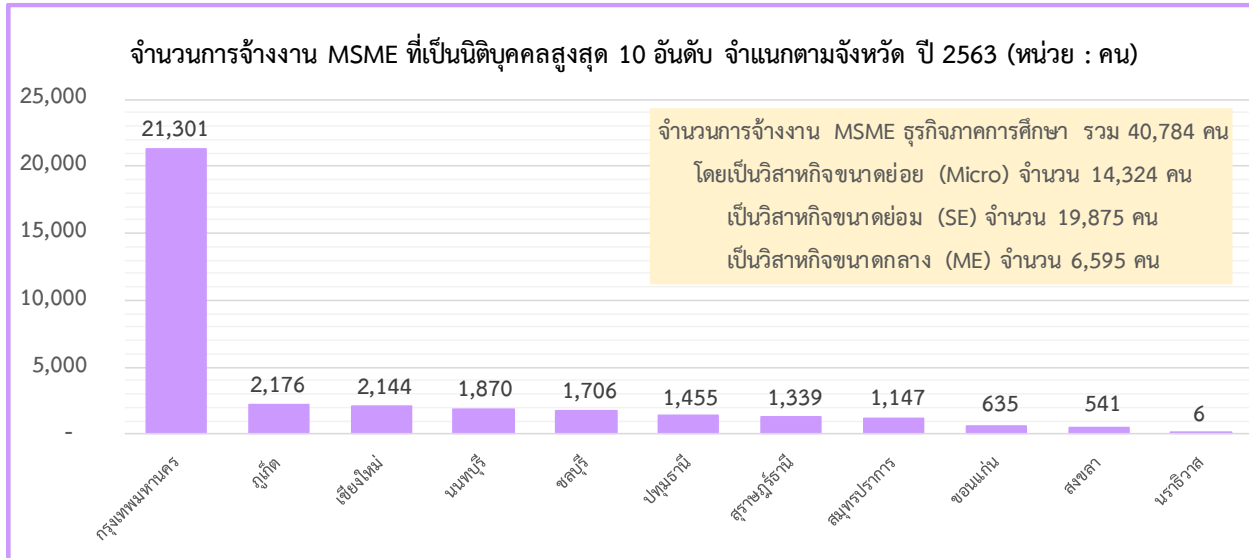
ประเภทธุรกิจการศึกษา	จำนวนการจ้างงาน (คน)					
	Micro	SE	ME	MSME	LE	TOTAL
การบริการที่สนับสนุนการศึกษา	2,641	2,279	473	5,393	190	5,583
การศึกษาด้านกีฬาและนันทนาการ	2,158	3,038	244	5,440	160	5,600
การศึกษาด้านวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	67	106		173		173
การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กปกติ	351	756	584	1,691	231	1,922
การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการ		11		11		11
การศึกษาระดับประถมศึกษาโดยวิธีอื่น ๆ	48	6		54		54
การศึกษาระดับประถมศึกษาสำหรับเด็กปกติ	427	1,947	1,320	3,694	1,870	5,564
การศึกษาระดับประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการ		2		2		2
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาประเภทสามัญศึกษาโดยวิธีอื่น ๆ	35	16		51		51
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาประเภทสามัญศึกษาสำหรับผู้เรียนปกติ	63	88	253	404	132	536
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาประเภทอาชีวศึกษา	80	321	172	573	142	715

ประเภทธุรกิจการศึกษา	จำนวนการจ้างงาน (คน)					
	Micro	SE	ME	MSME	LE	TOTAL
การศึกษาระดับอุดมศึกษา ต่ำกว่าปริญญา	42	207	57	306		306
การศึกษาระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี	875	166	124	1,165		1,165
การศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไป	15			15		15
การศึกษาอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	1,763	3,417	1,280	6,460	544	7,004
กิจกรรมการกวาดวิชาทั่วไป	1,118	1,386	1,060	3,564	818	4,382
กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพ	816	1,901	123	2,840	163	3,003
กิจกรรมการเรียนการสอนด้านการเดินร่ำ	137	317		454		454
กิจกรรมการเรียนการสอนด้านดนตรี	515	467	54	1,036		1,036
กิจกรรมการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	453	695	322	1,470		1,470
กิจกรรมการเรียนการสอนด้านศิลปะ	148	68		216		216
กิจกรรมการเรียนการสอนตัดเสื้อผ้าและเสริมสวย	193	244		437		437
กิจกรรมการเรียนการสอนนวด	52	64		116		116
กิจกรรมการเรียนการสอนภาษา	2,256	2,357	529	5,142	368	5,510
กิจกรรมการเรียนสพำบำบัด	71	16		87		87
รวมทั้งสิ้น	14,324	19,875	6,595	40,794	4,618	45,412

ประมวลโดย: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

สำหรับจังหวัดที่มีจำนวนการจ้างงาน MSME ธุรกิจภาคการศึกษารายจังหวัดที่เป็นนิติบุคคลสูงสุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร มีจำนวนการจ้างงานทั้งสิ้น 21,301 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 46.91 ของ MSME ที่เป็นนิติบุคคลทั้งประเทศ รองลงมาอยู่ในจังหวัดภูเก็ต มีจำนวนการจ้างงาน 2,176 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.79 โดยจังหวัดที่มีจำนวนการจ้างงาน MSME ที่เป็นนิติบุคคลน้อยที่สุด คือจังหวัดนราธิวาส โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 6 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.01 ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 4 จำนวนการจ้างงาน MSME ธุรกิจภาคการศึกษารายจังหวัด สูงสุด 10 อันดับแรก ปี 2563 (หน่วย : คน)

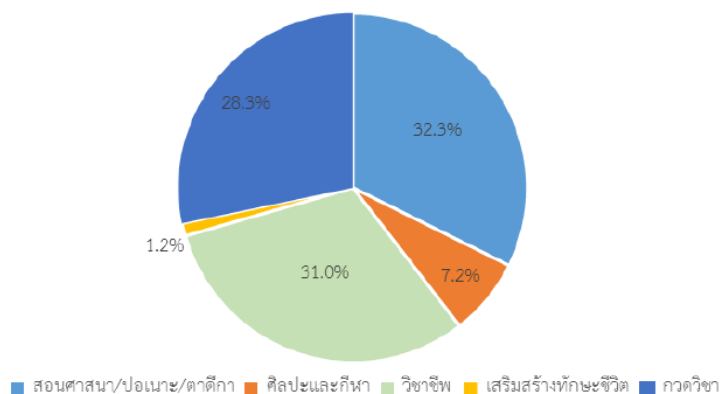

ประมวลโดย: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

วิสาหกิจ MSME ในภาคการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในการศึกษานอกระบบ เช่น การสอนภาษา ดนตรี ศิลปะ วิชาชีพ (เช่น ตัดเสื้อ เสริมสวย นวด เป็นต้น) รวมถึงการกวดวิชา เป็นต้น สถานศึกษาเอกชนนอกระบบ ภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 และประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เรื่อง การกำหนดประเภทและลักษณะของโรงเรียนการจัดการเรียนการสอน และหลักสูตรของโรงเรียนนอกระบบ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนพิเศษ 323 ง วันที่ 8 ธันวาคม 2558 ข้อ 1 ประเภทและลักษณะของโรงเรียนนอกระบบ แบ่งได้เป็น 7 ประเภท ดังนี้ 1) ประเภทสอนศาสนา 2) ประเภทศิลปะและกีฬา 3) ประเภทวิชาชีพ 4) ประเภทกวดวิชา 5) ประเภทสร้างเสริมทักษะชีวิต 6) ประเภทศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) 7) ประเภทสถาบันศึกษาปอเนาะ

โดยโรงเรียนเอกชนนอกระบบร้อยละ 31.0 เป็นโรงเรียนประเภทวิชาชีพ ร้อยละ 28.3 เป็นโรงเรียนประเภทกวดวิชา และร้อยละ 32.3 เป็นโรงเรียนประเภทที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

ภาพที่ 5 จำนวนโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ปี 2559

หมายเหตุ: การใช้ข้อมูลจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากจำแนกประเภทโรงเรียนเอกชนนอกระบบตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550

ที่มา: สถิติการศึกษา ปี 2559, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ตุลาคม 2561

จากความสำคัญของภาคการศึกษาไทย มุ่งเน้นการศึกษาใน 2 ส่วนที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) คือ

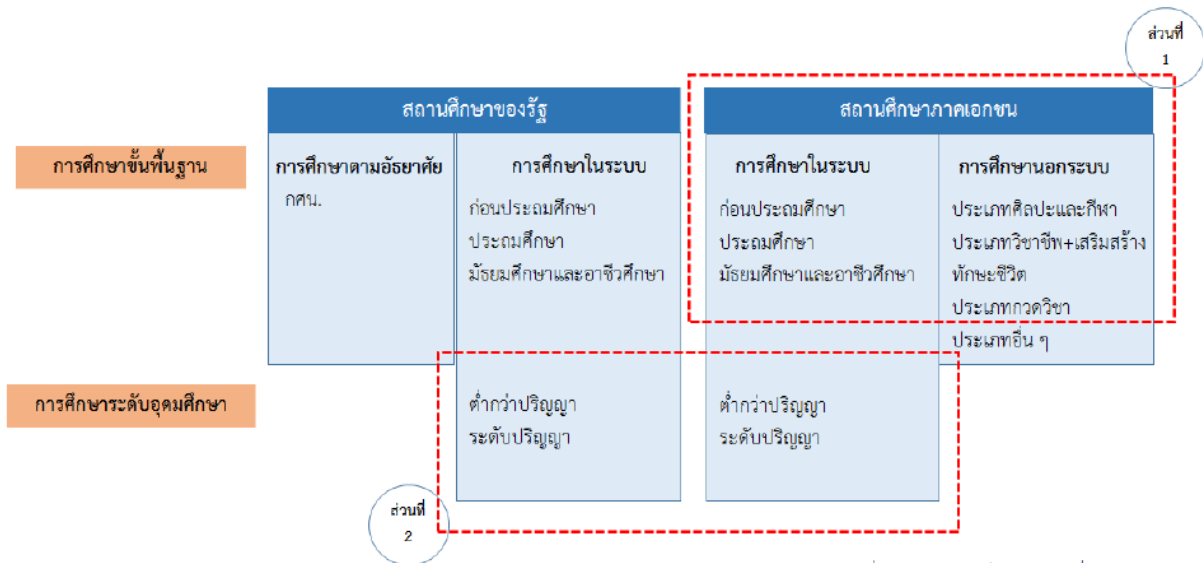
1. ภาคการศึกษาที่ดำเนินโดยภาคเอกชน ประกอบด้วย

1.1 การศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งดำเนินการโดยภาคเอกชน คือ โรงเรียนเอกชนในระบบรวมสายสามัญศึกษา นานาชาติ และสายอาชีวศึกษา

1.2 การศึกษานอกระบบโดยภาคเอกชน คือ โรงเรียนเอกชนนอกระบบ ในประเภทวิชาชีพและเสริมสร้างทักษะชีวิต ประเภทกวดวิชา และประเภทศิลปะและกีฬา

2. การศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นการศึกษาในระดับที่ต้องเน้นการศึกษาวิจัย ผสานองค์ความรู้เชิงวิชาการและภาคปฏิบัติ เพื่อนำความรู้มาต่อยอดสู่นวัตกรรม โดยมุ่งเน้น 1) การขยายกลุ่มเป้าหมายจากนิสิตนักศึกษาสู่ Startup และผู้ประกอบการ SME 2) การปรับเปลี่ยนบทบาทของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาสู่การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ 3) การพัฒนาแรงงาน ในที่นี้คือ นักเรียน นักศึกษา ให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน/ ภาคเอกชน

ภาพที่ 6 ขอบเขตการศึกษาที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, ยุทธศาสตร์ภาคการศึกษา กับ SME, การวิเคราะห์ขอบเขตการศึกษา

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ SWOT สถานศึกษาเอกชน

จุดแข็ง

- สถานศึกษาเอกชนหลายแห่งมีการสะสมประสบการณ์และชื่อเสียงมาอย่างยาวนาน และสามารถพัฒนา หลักสูตรที่เป็นเอกลักษณ์ได้อย่างชัดเจน จนเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค/สังคม
- สถานศึกษาเอกชนหลายแห่งมีการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาและมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยการนำระบบไอทีสมัยใหม่เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง หรือมีความร่วมมือกับต่างประเทศ
- สถานศึกษาเอกชนมีการรวมกลุ่ม/ เครือข่ายกันอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านสมาคมต่างๆ

จุดอ่อน

- สถานศึกษาเอกชนขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุคเทคโนโลยี โดยในสถานการณ์ปัจจุบันที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตหรือสังคมมากขึ้น สถานศึกษา และครู/อาจารย์ต้องปรับตัว ต้องสอนด้วยสื่อการสอนหรืออุปกรณ์ที่ทันสมัย

- การขาดแคลนบุคลากร/ผู้สอน โดยส่วนหนึ่งมาจากการที่สถานศึกษาเอกชนไม่มีงบประมาณมากพอที่จะรักษาบุคลากร/ผู้สอนไว้ได้เมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาภาครัฐที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่มากกว่า รวมถึงสวัสดิการต่างๆ
- การเชื่อมโยงสถานศึกษากับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบกับการศึกษานอกระบบ สถานศึกษาสายสามัญกับสายอาชีพ สถานศึกษากับชุมชนและภาคเอกชน ซึ่งเป็นตลาดแรงงานรองรับ ผู้สำเร็จการศึกษา เป็นต้น
- ข้อมูลสารสนเทศการให้บริการทางการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนยังไม่ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ทั้งข้อมูลทั่วไป ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ค่าเล่าเรียน (ค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่น) และข้อมูลอื่นที่เป็นการบริการทางการศึกษาเพื่อเผยแพร่ต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง และประชาชน สำหรับใช้ประกอบการพิจารณาเลือกรับบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมตามความต้องการ

โอกาส

- ภาคการศึกษามีความสำคัญในด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งเชื่อมโยงถึงอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่จำเป็นต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- นักเรียนนักศึกษาซึ่งเป็นผลผลิตจากการศึกษาในระบบยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน/ผู้ประกอบการได้ เช่น ทักษะด้านภาษา ด้านคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจและเศรษฐกิจโลก (Disruptive Technologies) ส่งผลต่อทักษะของบุคลากรในยุคใหม่ เช่น ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ทำให้ต้องมีการพัฒนาบุคลากรรุ่นใหม่และรุ่นเก่าเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง
- ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจและเศรษฐกิจโลก (Disruptive Technologies) ทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในบริบทใหม่ๆ การใช้เทคโนโลยีในการถ่ายทอดองค์ความรู้ยังสามารถขยายตัวได้อีกมาก สถานศึกษาเอกชนจึงไม่จำเป็นต้องอาศัยทำเลที่ตั้งเป็นสำคัญ หรืออยู่ในจังหวัดใหญ่ๆ เหมือนในเช่นอดีต

อุปสรรค

- ภาคการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องในวงกว้างกับหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน/สังคม ทำให้มีความซับซ้อนมากกว่าภาคธุรกิจอื่น การแก้ไขปัญหาหรือการปรับตัวจึงต้องอาศัยความร่วมมือในทุกภาคส่วน

- ภาคการศึกษาเป็นสาขาธุรกิจที่หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินงานในลักษณะที่ทับซ้อนกับผู้ประกอบการ SME อยู่ค่อนข้างมาก ในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา มหาวิทยาลัย สายวิชาชีพ
- โครงสร้างประชากรของไทยกำลังเปลี่ยนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุค่อนข้างเร็ว อีกทั้งอัตราการเกิดที่ลดลงทำให้ประชากรวัยเด็กมีจำนวนลดลง ส่งผลถึงผู้เข้าเรียนในสถานศึกษาทุกระดับ
- ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจและเศรษฐกิจโลก (Disruptive Technologies) ส่งผลต่อการเรียนการสอนในรูปแบบเดิม พัฒนาสู่การเรียนผ่านระบบออนไลน์ที่ตอบสนองความต้องการและการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่มากขึ้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเร่งปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงนี้
- นโยบายด้านการศึกษาและกฎหมายกฎระเบียบของภาครัฐ ส่งผลกระทบโดยตรงกับสถานศึกษา เอกชน อาทิ นโยบายเปิดโปรแกรมภาษาอังกฤษในโรงเรียนของรัฐ นโยบายให้โรงเรียนในระบบจัดการเรียนการสอนและการกวดวิชาแข่งกับโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ระเบียบของรัฐในเรื่องห้องเรียนและอาคารเรียน หรือการยืดหยุ่นจำนวนนักเรียนต่อห้องของโรงเรียนรัฐ ความเหลื่อมล้ำในการอุดหนุนเงินช่วยเหลือระหว่างสถานศึกษาภาครัฐกับสถานศึกษาภาคเอกชน การจัดเก็บภาษีโรงเรียน (ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง) เป็นต้น
- ค่านิยมผู้ประกอบการที่ให้ความสำคัญกับปริญญาและสายสามัญ ส่งผลให้การเรียนการสอนในสายวิชาชีพไม่ได้รับความนิยม จึงไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ตลาดแรงงานที่ต้องการแรงงานสายวิชาชีพมากกว่าสายสามัญ อีกทั้งทำให้เกิดหลักสูตรต่างๆ ที่ตอบสนองค่านิยมนี้ แต่ไม่สะท้อนถึงตลาดแรงงานหรือการพัฒนาของประเทศ รวมถึงการที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับชื่อเสียงของสถานศึกษา ซึ่งส่วนหนึ่งสามารถโยงไปถึงคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษา จึงเกิดการแข่งขันเพื่อให้บุตรหลานได้เข้าสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง

ส่วนที่ 5 ธุรกิจบริการการศึกษานานาชาติของไทยสู่สากล

ธุรกิจบริการที่มีศักยภาพของไทย คือ ธุรกิจการศึกษา ที่ได้รับความนิยมมากในปี 2560 ประเมินเม็ดเงินคร่าวๆ มูลค่ากว่าแสนล้านบาท และมีกลุ่มทุนลงทุนสินทรัพย์อย่างชัดเจนตั้งปี 2558 เพื่อรองรับการขยายตัวด้านการศึกษาที่มีแนวโน้มแข่งขันกันสูงจากการวัดระดับของหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการมีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) กำลังเปิดตลาดใหม่ในกลุ่มชาวต่างชาติที่ไหลทะลักเข้าสู่ประเทศไทย ขยายฐานการเติบโตเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่าตัว ซึ่งต้องให้ความสำคัญของการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการธุรกิจ

สถาบันการศึกษาในประเทศไทยให้สามารถไปแข่งขันในระดับนานาชาติ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีขีดความสามารถด้านการศึกษาอยู่อันดับ 6 รองจากสิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย เวียดนาม สถานภาพของประเทศไทยอยู่ในตำแหน่งปานกลางไม่สูงและไม่ต่ำในภูมิภาคอาเซียน เนื่องจากมีการเน้นเรื่องคุณภาพด้านการศึกษาที่มีมาตรฐาน อาจารย์ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในหลักสูตรเฉพาะด้าน มีสาขาวิชาให้เลือกหลายหลาย ค่าใช้จ่ายไม่สูง การเดินทางสะดวก เนื่องจากตั้งอยู่ในศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านและทั่วโลก เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียได้ และยังเน้นการขายหลักสูตรนานาชาติทุกระดับ เช่น ระดับประถม-มัธยม ระดับอุดมศึกษา รวมทั้งหลักสูตรระยะสั้นต่างๆ อาทิ สปา การนวด การทำอาหารไทย มวยไทย ดนตรี เป็นต้น แต่ยังคงขาดศักยภาพในวิชาชีพและทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทักษะการฟัง ถ้าหากไม่มีการพัฒนาจะทำให้ไม่เป็นที่สนใจของนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งการพัฒนาบุคลากรของชาตินั้นเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการพัฒนาประเทศในยุคปัจจุบัน ที่ประชากรในประเทศต้องมีความรู้มากเท่ากับว่าประเทศนั้นมีความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมากขึ้นด้วย

จากการสำรวจเม็ดเงินค่าใช้จ่ายบริการด้านการศึกษาเฉพาะช่วงเปิดเทอมใหญ่เดือนพฤษภาคม 2559 ในระดับก่อนอุดมศึกษาจากผู้ปกครองทั่วประเทศไทย มีมูลค่าประมาณ 60,900 ล้านบาท เดิมโตร้อยละ 2 เทียบช่วงเดียวกันของปี 2558 ที่มีมูลค่า 59,700 ล้านบาท แยกเป็นค่าเทอมโรงเรียนเอกชนประมาณ 40,600 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากค่าเทอมประมาณ 16,700 ล้านบาท ค่าเรียนกวดวิชาประมาณ 2,800 ล้านบาท และค่าเรียนเสริมทักษะอื่นๆ อีก 800 ล้านบาท

ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2559 พบว่า มีนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจการศึกษาที่จดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์ประมาณ 302 ราย มูลค่าสินทรัพย์รวมกว่า 3,400 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2557 ที่มีมูลค่าเพียง 459 ล้านบาท และมีกลุ่มทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนธุรกิจการศึกษาในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ 5 ประเทศแรก คือ จีน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย รัสเซีย และอังกฤษ

ความสำคัญของทักษะภาษาอังกฤษ ควบคู่กับค่านิยมในหลักสูตรการเรียนการสอนต่างประเทศของผู้ปกครองในระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดให้ธุรกิจให้บริการด้านการศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การศึกษาหลักสูตรนานาชาติในประเทศไทย เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

ปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียนนานาชาติทั้งหมด 175 โรงเรียน และเป็นสมาชิกของสมาคมโรงเรียนนานาชาติแห่งประเทศไทยทั้งหมด 127 โรงเรียน จำนวนนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยประมาณการว่ามีจำนวนนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติ 57,410 คน ในปี 2558 เดิมโตร้อยละ

10 ต่อปี โดยเป็นการเติบโตมาจากทั้งในส่วนของนักเรียนไทยและนักเรียนต่างชาติ โดยมีโรงเรียนนานาชาติในกรุงเทพมหานครจำนวน 97 แห่ง และในต่างจังหวัดจำนวน 53 แห่ง

โรงเรียนนานาชาติมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 12 (ย้อนหลัง 8 ปี) ในปี 2560 มีจำนวนโรงเรียนนานาชาติเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 18-20 ต่อปี และมีการขยายตัวแบบก้าวกระโดด มีตัวเลขตลาดรวมของธุรกิจ 60,500 ล้านบาท/ปี รายได้ธุรกิจของไทย แบ่งเป็นตลาดในประเทศและต่างประเทศ โดยมีมูลค่าตลาดรวมทางตรง 26,000 ล้านบาท/ปี (มูลค่าตลาดทางอ้อม 28,000 ล้านบาท/ปี และครู 7,200 คน เท่ากับ 6,500 ล้านบาท/ปี)

สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในสำนักงานอุดมศึกษาในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 107 แห่ง ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐจำนวน 64 แห่ง และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 43 แห่ง โดยมีนักศึกษาต่างชาติศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 16,999 คน จาก 135 ประเทศ โดยนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยมากที่สุด ได้แก่ นักศึกษาจากประเทศจีน รองลงมา ได้แก่ พม่า เวียดนาม ลาว และสหรัฐอเมริกา ตามลำดับ หากพิจารณาตามทวีป นักศึกษาจากประเทศในทวีปเอเชียเข้ามาศึกษาในสถาบันการศึกษาไทยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปแอฟริกา ทวีปออสเตรเลียและทวีปอเมริกาใต้ ตามลำดับ สาขาที่นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในสถาบันการศึกษาไทยเลือกเรียนมากที่สุด ได้แก่ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ รองลงมา ได้แก่ ภาษาไทย ธุรกิจระหว่างประเทศ ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการตลาด ตามลำดับ

แนวโน้มทางธุรกิจ สถานศึกษานานาชาติมีแนวโน้มที่จะขยายไปจังหวัดที่มีชาวต่างชาติเข้ามาทำงานหรือประกอบธุรกิจอยู่เป็นจำนวนมาก โดยพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดอุดรธานีและอุบลราชธานี เป็นทำเลที่มีศักยภาพที่ผู้ประกอบการสถานศึกษานานาชาติจะสามารถขยายฐานลูกค้าไปสู่ชาวลาวและกัมพูชา นอกจากนี้ในบางจังหวัดที่มีโรงเรียนนานาชาติอยู่แล้ว มีแนวโน้มที่จะมีสถานศึกษานานาชาติเพิ่มขึ้น เช่น จังหวัดสุราษฎร์ธานีและขอนแก่น เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและมีชาวต่างชาติเข้ามาทำงานหรือประกอบธุรกิจอยู่เป็นจำนวนมาก โดยสัญชาติที่เข้ามาศึกษามากที่สุด ได้แก่ นักศึกษาจีน คิดเป็นร้อยละ 44 ของนักศึกษาต่างชาติทั้งหมด รองลงมา เป็นนักศึกษาพม่า เกาหลีใต้ และเวียดนาม ทั้งนี้ สาขาวิชาที่นักศึกษาต่างชาติให้ความสนใจเลือกศึกษาในระดับปริญญาตรี ได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาศาสตร์ นิเทศศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาการจัดการ และศิลปศาสตร์

ส่วนที่ 6 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการศึกษา

“ระเบียบว่าด้วยเรื่อง การกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน ประเภททกววิชา” สิ่งที่ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งโรงเรียนทกววิชา คือ

1. ต้องดำเนินการขออนุญาตต่อกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชนประเภททกววิชา พ.ศ. 2534 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน
2. พระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องการค้าเครื่องแต่ง
3. กฎหมายแรงงานและสวัสดิการ

ตัวอย่าง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเรื่องกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน ประเภททกววิชา

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน ประเภททกววิชา พ.ศ. ๒๕๔๔

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการ เห็นสมควรปรับปรุงระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน ประเภท
ทกววิชา พ.ศ. ๒๕๔๔ ให้เหมาะสมและเอื้อประโยชน์แก่ผู้เรียนและ
สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ มาตรา ๑๗ และ
มาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย
การกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน ประเภททกววิชา พ.ศ. ๒๕๔๔”

ข้อ ๒ ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการ
กำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน ประเภททกววิชา พ.ศ. ๒๕๔๔ บรรดา
ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้
หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้ “โรงเรียน” หมายความว่า โรงเรียนทกว
วิชาที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทกววิชา บางวิชาตามหลักสูตรของ
กระทรวงศึกษาธิการในระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ ถึงระดับประถมศึกษาปีที่
๖ และระดับมัธยมศึกษา “สื่อ” หมายความว่า เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ
ที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เช่น เครื่องวิดีโอทัศน์ ระบบโทรทัศน์วงจรปิด
เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ ที่สามารถถ่ายทอดสัญญาณภาพ และเสียง
จากสถานที่แห่งหนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่งได้ “เจ้าหน้าที่ประจำห้องเรียน”
หมายความว่า บุคลากรทางการศึกษาหรือครูผู้ช่วย ซึ่งมีหน้าที่ดูแลความ
ประพฤติของนักเรียนและรักษาระเบียบแบบแผนของห้องเรียน ดูแลการใช้
สื่อและสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน

ข้อ ๕ ลักษณะการจัดการเรียนการสอน

๕.๑ จัดการเรียนการสอนโดยใช้ครูเป็นผู้สอน

๕.๒ จัดการเรียนการสอนในลักษณะผสม โดยมีทั้งครู

ผู้สอนและสื่อ

๕.๓ จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ

ข้อ ๖ สถานที่ตั้งโรงเรียนและอาคาร

๖.๑ สถานที่และบริเวณที่ตั้งโรงเรียนต้องมีลักษณะกว้างขวางและเหมาะสม ท่อแก็กการของโรงเรียน โดยต้องมีพื้นที่ใช้สอยไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ตารางเมตร ไม่ขัดต่อสุขลักษณะหรืออนามัยของนักเรียน การคมนาคมสะดวก ตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีไม่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม ที่อาจเกิดภัยอันตรายใด ๆ หรืออยู่ใกล้สถานที่อื่นที่ไม่เหมาะสมแก่กิจการของโรงเรียน

๖.๒ ต้องมีกรรมสิทธิ์ในอาคารหรือกรณีเช่าต้องมีสัญญาเช่าอาคาร จากผู้มีสิทธิ์ในการให้เช่า มีกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๓ ปี โดยระบุวัตถุประสงค์การเช่า เพื่อใช้จัดตั้งโรงเรียน ยกเว้นกรณีการเช่าที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่ราชพัสดุ ที่ศาสนสมบัติกลาง ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่องค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

๖.๓ อาคารต้องเป็นเอกเทศ หรืออาคารรวมต้องแยกเป็นสัดส่วน ไม่ปะปนกับกิจการอื่น และเป็นอาคารที่มีความมั่นคงแข็งแรงเพียงพอที่จะใช้จัดการเรียนการสอน

๖.๔ ต้องเป็นอาคารที่ได้รับใบอนุญาตก่อสร้างหรือใบอนุญาตเดิมาอาคารจากทางราชการ ให้ใช้เป็นอาคารเรียนเพื่อการศึกษา เว้นแต่ในกรณีที่ไม่สามารถหาเอกสารจากทางราชการได้ ให้วิศวกรที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมาย ว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรม เป็นผู้ตรวจสอบและรับรองความมั่นคงแข็งแรงของอาคาร

ข้อ ๗ ห้องเรียน

๗.๑ ห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ครูเป็นผู้สอน ใช้เกณฑ์คำนวณความจุ ๑ ตารางเมตรต่อนักเรียน ๑ คน จำนวนนักเรียนไม่เกินห้องละ ๔๕ คน

๗.๒ ห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนลักษณะผสม โดยมีทั้งครูผู้สอนและสื่อ ใช้เกณฑ์คำนวณความจุ ๑ ตารางเมตร ต่อนักเรียน ๑ คน จำนวนนักเรียนไม่เกินห้องละ ๓๐ คน

๗.๓ ห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ ใช้เกณฑ์คำนวณความจุ ๑ ตารางเมตร ต่อนักเรียน ๑ คน จำนวนนักเรียนไม่เกินห้องละ ๓๐ คน

๗.๔ ห้องเรียนที่จัดแบบห้องบรรยายขนาดใหญ่ที่สามารถมองเห็นครูผู้สอน อาจมีนักเรียนเกินห้องละ ๓๐ คน ใช้เกณฑ์คำนวณความจุ ๑ ตารางเมตรต่อนักเรียน ๑ คน และจะต้องเพิ่มสื่อ และเจ้าหน้าที่ประจำห้องเรียนตามสัดส่วนนักเรียน

ข้อ ๘ การจัดการสถานที่และความปลอดภัย

๘.๑ ห้องเรียน ห้องประกอบ ต้องมีแสงสว่างพอเพียง และมีระบบถ่ายเทอากาศที่ถูกต้องเหมาะสม

๘.๒ มีห้องธุรการและหรือห้องพักครูแยกต่างหากจากห้องเรียน

๘.๓ จัดให้มีพื้นที่หรือห้องสำหรับพักผ่อนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่มีอยู่ตามสมควร

๘.๔ จัดให้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดถูกต้องสุขลักษณะให้เพียงพอตามจำนวนนักเรียนที่มีอยู่

๘.๕ มีห้องส้วมแยกชาย-หญิง โดยถืออัตราส่วนจำนวนนักเรียน ๓๕ คน ต่อ ๑ ที่ สำหรับการเปิดสอนในแต่ละรอบเกิน ๒๐ คนขึ้นไปให้เพิ่มอีก ๑ ที่

๘.๖ ต้องจัดให้มีทางหนีไฟตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร หรือให้เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๔๗ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ ในเรื่องการป้องกันอัคคีภัย

ข้อ ๙ เจ้าหน้าที่ประจำห้องเรียน และการใช้สื่อ

๙.๑ ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำห้องเรียนตลอดเวลา ที่มีการจัดการเรียนการสอนในอัตราส่วน ๑ คน ต่อนักเรียน ๑ ห้อง

๙.๒ สื่อโทรทัศน์หรือฉากรับภาพ ต้องมีขนาดใหญ่เพียงพอให้นักเรียน สามารถมองเห็นและเข้าใจเรื่องราวที่สื่อนำเสนอได้อย่างชัดเจน โดยจะต้องให้มีสื่ออย่างน้อย ๑ เครื่องต่อนักเรียน ๑๕ คน

ข้อ ๑๐ คุณสมบัติของครู และเจ้าหน้าที่ประจำห้องเรียน

๑๐.๑ ครูจะต้องมีความรู้ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนด ความรู้และประสบการณ์ของผู้ขอรับใบอนุญาตให้เป็นครูใหญ่ และความรู้ของผู้ขอรับใบอนุญาต ให้เป็นครูโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๒๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑๐.๒ เจ้าหน้าที่ประจำห้องเรียนต้องมีความรู้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และมีทักษะในการใช้สื่อ

ข้อ ๑๑ ค่าธรรมเนียมการเรียน

๑๑.๑ การเก็บค่าธรรมเนียมการเรียน จะต้องได้รับ

อนุญาตจากสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยให้เก็บได้ในอัตรา ดังนี้ การเรียนการสอนโดยใช้ครูผู้สอน ให้เก็บในอัตราที่สูงกว่าการเรียนการสอนโดยใช้สื่อผสมครู ส่วนการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือจะต้องเก็บในราคาต่ำสุด

๑๑.๒ กรณีที่นักเรียนได้ชำระค่าธรรมเนียมการเรียนแล้ว

มีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถเข้าเรียนตามหลักสูตรที่สมัครเรียน ให้ผู้รับใบอนุญาตคืนเงินค่าธรรมเนียมการเรียนให้แก่นักเรียนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบการของโรงเรียน ส่วนอัตราค่าธรรมเนียมให้เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

ข้อ ๑๒ ให้ผู้รับใบอนุญาตติดประกาศให้เห็นได้ชัดเจนในเรื่องต่อไปนี้ คือ

๑๒.๑ ใบอนุญาตให้ดำเนินการโรงเรียน

๑๒.๒ ใบอนุญาตให้เก็บค่าธรรมเนียมการเรียน

๑๒.๓ เกณฑ์มาตรฐานการจัดตั้งโรงเรียน

๑๒.๔ ข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น รายชื่อครูอาจารย์ และ

หลักสูตรการเรียน

ข้อ ๑๓ โรงเรียนจะต้องจัดทำรายงานการดำเนินการประจำปีเสนอต่อผู้อนุญาตทุกปี และจะต้องมายื่นขอต่อใบอนุญาตทุก ๆ ปี ตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

ข้อ ๑๔ ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจวินิจฉัยปัญหาอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ.

๒๕๔๔

ปองพล อติเรกสาร

(นายปองพล อติเรกสาร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554
2. กฎกระทรวงการขอรับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนนอกระบบ พ.ศ. 2555
3. ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เรื่อง การกำหนดประเภทและลักษณะของโรงเรียนการจัดการเรียนการสอน และหลักสูตรของโรงเรียนนอกระบบ ประกาศ ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552
4. ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เรื่อง การกำหนดประเภทและลักษณะของโรงเรียนการจัดการเรียนการสอน และหลักสูตรของโรงเรียนนอกระบบ (ฉบับที่ 2) ประกาศ ณ วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2558
5. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเอกชนเป็นเงินอุดหนุนค่าหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พ.ศ. 2563 ประกาศ ณ วันที่ 20 มีนาคม 2563

6. ประกาศสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เรื่อง วิธีการขอรับเงินอุดหนุนและแนวทางการดำเนินงานเงินอุดหนุนค่าหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกาศ ณ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2563

8. พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 อาคารเพื่อการศึกษา (อ.6) จะต้องเป็นอาคารที่มีความแข็งแรงตามหลักวิศวกรรม มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 100 ตารางเมตร (1 ตารางเมตร/คน) ในขณะที่โรงเรียนกวดวิชานขนาดเล็กมีพื้นที่ไม่เกิน 50 ตารางเมตร

ส่วนที่ 7 สถานการณ์ของธุรกิจการศึกษาก่อนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19

ธุรกิจการศึกษาพุ่งติดท็อปเท็นดาวรุ่งในปี 2560 ประเมินเม็ดเงินคร่าวๆ มูลค่ากว่าแสนล้านบาทและมีกลุ่มทุนลงทุนสินทรัพย์อย่างชัดเจนตั้งแต่ปี 2558 เพื่อรองรับการขยายตัวด้านการศึกษาที่มีแนวโน้มแข่งขันกันสูงจากการสอบวัดระดับของหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการมีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (เออีซี) กำลังเปิดตลาดใหม่ในกลุ่มชาวต่างชาติที่ไหลทะลักเข้าสู่ประเทศไทย ขยายฐานการเติบโตเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่าตัว โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้สำรวจเม็ดเงินค่าใช้จ่ายบริการด้านการศึกษาเฉพาะช่วงเปิดเทอมใหญ่เดือนพฤษภาคม 2559 ในระดับก่อนอุดมศึกษาจากผู้ปกครองทั่วประเทศไทย มีมูลค่าประมาณ 60,900 ล้านบาท เติบโต 2% เทียบช่วงเดียวกันของปี 2558 ที่มีมูลค่า 59,700 ล้านบาท แยกเป็นค่าเทอมโรงเรียนเอกชนประมาณ 40,600 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากค่าเทอมประมาณ 16,700 ล้านบาท ค่าเรียนกวดวิชาประมาณ 2,800 ล้านบาท และค่าเรียนเสริมทักษะอื่นๆ อีก 800 ล้านบาท ขณะเดียวกัน ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2559 พบว่า มีนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจการศึกษาที่จดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์ประมาณ 302 ราย มูลค่าสินทรัพย์รวมกว่า 3,400 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2557 ที่มีมูลค่าเพียง 459 ล้านบาท และมีกลุ่มทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนธุรกิจการศึกษาในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ 5 ประเทศแรก คือ จีน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย รัสเซีย และอังกฤษ ทั้งแนวโน้มการเติบโตและเม็ดเงินจำนวนมหาศาลดึงดูดให้กลุ่มทุนยักษ์ใหญ่กระโดดเข้าสู่สมรภูมิธุรกิจการศึกษา ด้านหนึ่งสามารถแก้ปัญหาบุคลากรที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการขององค์กร อีกด้านหนึ่งต่อยอดธุรกิจ ทั้งการสร้างแบรนด์ สร้างภาพลักษณ์และการขยายไลน์ เพื่อสร้างจุดขายเร่งการเติบโตในอนาคต

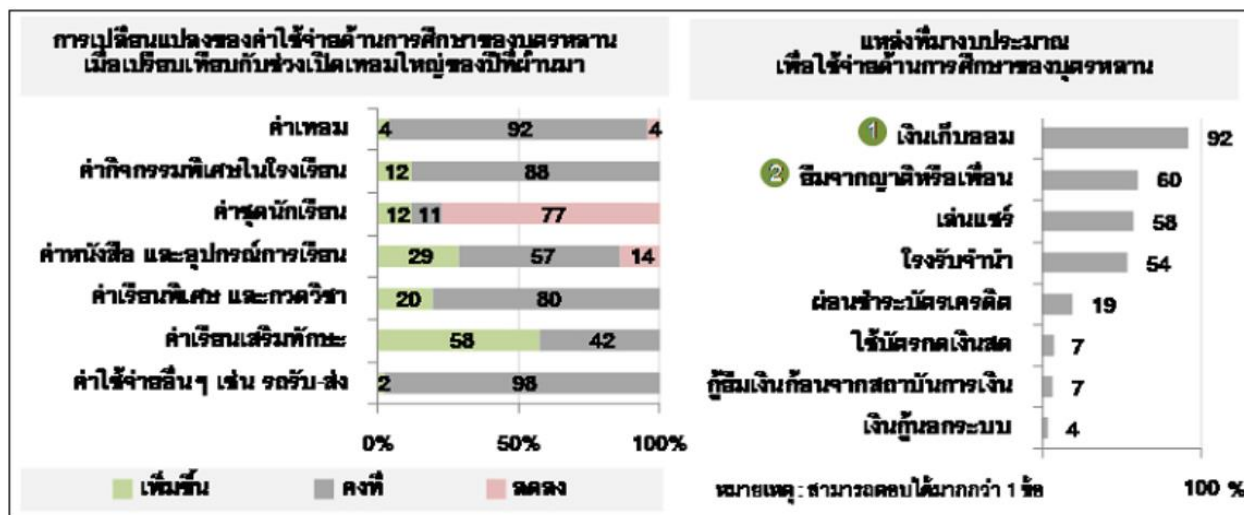
ในช่วงก่อนเปิดเทอมใหญ่เดือนพฤษภาคมของทุกปี เป็นช่วงที่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทำการตลาดกระตุ้นการใช้จ่ายจากผู้ปกครองอย่างคึกคัก ทั้งผู้ให้บริการด้านการศึกษา อย่างโรงเรียนเอกชน โรงเรียนกวดวิชา และสถาบันเสริมทักษะต่างๆ รวมถึงผู้ผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าด้านการศึกษา เช่น ชุดนักเรียน หนังสือ อุปกรณ์การเรียน เป็นต้น ส่งผลให้เกิดเม็ดเงินใช้จ่ายจากผู้ปกครองสะพัดสู่ธุรกิจต่างๆ ตามมา

สำหรับในช่วงก่อนเปิดเทอมใหญ่ปี 2561 ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่างเร่งทำการตลาด เพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายจากผู้ปกครองล่วงหน้า และช่วงชิงกำลังซื้อในระยะเวลาสั้นๆ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการ

แต่ละกลุ่ม เผชิญโอกาสและความท้าทายที่แตกต่างกัน โดยผู้ผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าด้านการศึกษา ยังคงต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการตรึงราคาสินค้า ท่ามกลางการแบกรับต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่โรงเรียนกวดวิชา และสถาบันเสริมทักษะต่างๆ ยังได้รับอานิสงส์จากค่านิยมของผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ต้องการเพิ่มทักษะทางด้านวิชาการ และด้านอื่นๆ สำหรับบุตรหลาน ส่งผลให้ผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าว ยังสามารถเร่งทำการตลาดเพื่อขยายฐานนักเรียนใหม่ๆ ได้

จากผลการสำรวจโพลล์ตลาดธุรกิจการศึกษา โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่กังวลเกี่ยวกับสภาพคล่องในช่วงเปิดเทอมใหญ่ปี 2561 แต่ส่วนใหญ่ยังไม่ปรับลดค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรหลานปรับตัวด้วยการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตประจำวัน ควบคู่กับการหารายได้เสริมเพิ่ม และซื้อสินค้าด้านการศึกษา อย่างชุดนักเรียน หนังสือ และอุปกรณ์การเรียน ราคาประหยัด แต่ค่าเรียนเสริมทักษะ เช่น ภาษาต่างประเทศ ดนตรี กีฬา คอมพิวเตอร์ ยังมีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น สำหรับแหล่งที่มาของงบประมาณเพื่อใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรหลานส่วนใหญ่เป็นเงินออม รองลงมา ยืมญาติหรือเพื่อน

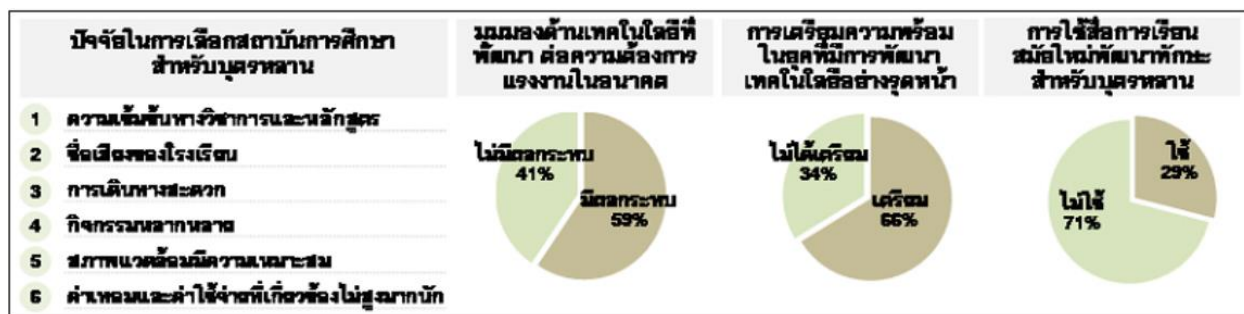
ภาพที่ 7 การเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรหลาน และแหล่งที่มาของงบประมาณเพื่อใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรหลาน

ที่มา: โพลล์ศูนย์วิจัยกสิกรไทย

ปัจจัยที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญในการเลือกสถาบันการศึกษาสำหรับบุตรหลาน ได้แก่ ความเข้มข้นทางวิชาการและหลักสูตร ชื่อเสียงของโรงเรียน และการเดินทางที่สะดวก ตามลำดับ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 59 มองว่าการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ จะมีผลกระทบต่อความต้องการแรงงานในอนาคต โดยร้อยละ 66 ได้เตรียมความพร้อมสำหรับบุตรหลานเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานในยุคที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งการฝึกทักษะสำหรับบุตรหลานด้วยตนเอง และการให้บุตรหลานเรียนสถาบันเสริมทักษะเพื่อเพิ่มพูนทักษะต่างๆ

ภาพที่ 8 ปัจจัยในการเลือกสถาบันการศึกษาสำหรับบุตรหลาน

ที่มา: โพลล์ศูนย์วิจัยกสิกรไทย

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 71 ยังไม่ได้มีการนำสื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่ เช่น e-Learning สื่อมัลติมีเดีย สื่อออนไลน์ เป็นต้น มาใช้ช่วยพัฒนาทักษะต่างๆ สำหรับบุตรหลาน โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ได้เรียนพิเศษเพิ่มเติมเพียงพอแล้ว และไม่มั่นใจการใช้งานสื่อออนไลน์ เช่น ความถูกต้องของเนื้อหา ความปลอดภัยของข้อมูล เป็นต้น

จากผลสำรวจข้างต้น ภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น ค่าอาหาร ค่าเดินทาง รวมถึงภาระหนี้สินที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ผู้ปกครองกลุ่มที่มีรายได้ครัวเรือนอยู่ในระดับไม่สูงมากนัก ส่วนใหญ่มีความกังวลเกี่ยวกับสภาพคล่องทางการเงินในช่วงเปิดเทอมใหญ่ อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรหลานเป็นค่าใช้จ่ายสำคัญที่สามารถวางแผนหรือคาดการณ์ได้ล่วงหน้า ส่งผลให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการปรับตัวล่วงหน้า รวมถึงเตรียมความพร้อมในรูปแบบการออมเงิน ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายกลุ่มค่าเรียนเสริมทักษะเพิ่มสูงขึ้น เมื่อเทียบกับในช่วงเปิดเทอมใหญ่สวนทางกับค่าใช้จ่ายอื่นๆ สะท้อนว่า ผู้ปกครองหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ของบุตรหลานมากขึ้น เช่น ภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์ จินตคณิต ดนตรี กีฬา ศิลปะ เป็นต้น นอกเหนือจากทักษะด้านวิชาการ โดยการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ อย่างรุดหน้า จะมีผลกระทบต่อความต้องการแรงงานในอนาคต รวมถึงความต้องการแรงงานที่มีทักษะหลากหลายหรือมีทักษะใหม่ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะอื่นๆ สำหรับบุตรหลานเพิ่มเติม นอกเหนือจากทักษะทางด้านวิชาการ

ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งผู้ผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าด้านการศึกษา โรงเรียนกวดวิชา และสถาบันเสริมทักษะต่างๆ เร่งทำการตลาด กระตุ้นการใช้จ่ายจากผู้ปกครอง

ผู้ผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าด้านการศึกษา เช่น ชุดนักเรียน อุปกรณ์การเรียน เป็นต้น ยังคงต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการตรึงราคาสินค้า ท่ามกลางการแบกรับต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงแนวโน้มที่ผู้ปกครองปรับลดค่าใช้จ่ายสินค้าด้านการศึกษาด้วยการให้บุตรหลานยังใช้ของเดิมที่มีอยู่ หรือให้น้องใช้ของต่อจากพี่ อีกทั้งยังมองหาสินค้าราคาไม่แพง เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ส่งผลให้การแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการในช่วงก่อนเปิดเทอมใหญ่ปี 2561 เพื่อช่วงชิงกำลังซื้อในระยะเวลานั้นๆ เป็นไปอย่างรุนแรงขึ้น โดยส่วนใหญ่อยู่ใน

รูปแบบการทำตลาด และจัดโปรโมชั่นด้านราคา เพื่อดึงดูดเม็ดเงินใช้จ่ายจากผู้ปกครอง รวมถึงผู้ประกอบการ ยังขยายช่องทางการขายเพื่อเข้าถึงผู้ปกครองได้อย่างสูงสุด ทั้งหน้าร้านของตนเอง ร้านค้าปลีกขนาดเล็กและใหญ่ ไปจนถึงการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์

โรงเรียนกวดวิชา เผชิญภาวะการแข่งขันอย่างรุนแรงในระยะเวลาที่ผ่านมาจากการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่ๆ และการแข่งขันจากติวเตอร์อิสระที่สอนแบบตัวต่อตัวหรือสอนเป็นกลุ่ม โดยผู้ประกอบการบางรายทยอยปิดสาขาบางสาขาลงเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการประกอบธุรกิจ อย่างไรก็ตาม จากค่านิยมของผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ต้องการให้บุตรหลานศึกษาในโรงเรียนที่มีความเข้มข้นทางวิชาการและหลักสูตรการเรียนการสอน รวมถึงโรงเรียนที่มีชื่อเสียง จะยังส่งผลให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการให้บุตรหลานเรียนกวดวิชา โดยแนวโน้มการเรียนกวดวิชาน่าจะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไป จากการเรียนการสอนที่สาขา ไปสู่การเรียนการสอนผ่านทางสื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่ เช่น e-Learning สื่อมัลติมีเดีย สื่อออนไลน์ เป็นต้น มากขึ้น

สถาบันเสริมทักษะต่างๆ ยังได้รับอานิสงส์จากแนวโน้มที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะของบุตรหลานในด้านต่างๆ โดยการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการสถาบันเสริมทักษะต่างๆ ยังไม่รุนแรง รวมถึงยังไม่มีผู้ประกอบการรายใหญ่ครองตลาด ส่งผลให้ผู้ประกอบการยังสามารถเร่งทำการตลาดเพื่อขยายฐานนักเรียนใหม่ๆ ได้

ทั้งนี้ ในระยะต่อไป ที่การพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดแรงงาน โดยผู้ที่มีทักษะหลากหลาย หรือมีทักษะใหม่ๆ น่าจะเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ส่งผลให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการวางแผนพัฒนาทักษะของบุตรหลานในด้านต่างๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาชีพ ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ตั้งแต่วัยเด็ก สถานการณ์ดังกล่าว สะท้อนโอกาสของธุรกิจบริการด้านการศึกษาที่จะสามารถขยายสาขา หรือให้บริการด้านการศึกษาในรูปแบบใหม่ๆ สอดคล้องกับภาพธุรกิจการศึกษาในประเทศไทย ที่เริ่มมีผู้ประกอบการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เข้ามาลงทุนอย่างหลากหลาย เช่น โรงเรียนนานาชาติ โรงเรียนทางเลือก สถาบันพัฒนาศักยภาพเด็ก เป็นต้น เป็นทางเลือกสำหรับผู้ปกครอง

ส่วนที่ 8 ผลกระทบจากโควิด 19 ด้านการศึกษา จุดเปลี่ยนการศึกษาโลก

การแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างผลกระทบต่อการศึกษาไทยที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1) ความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่อาจเพิ่มมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำและโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพนับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ช่องว่างระหว่างโอกาสเข้าถึงการศึกษา และความพร้อมทางด้านอุปกรณ์รองรับการเรียนเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน เห็นได้จากนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติและโรงเรียนรัฐที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพฯ สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนผ่านทางระบบออนไลน์หรือ E-Learning อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อต้องกักตัวอยู่ที่บ้าน ในขณะที่มีนักเรียนไทยอีกหลายล้านคน โดยเฉพาะเด็กในโรงเรียนขยาย

โอกาส ที่ผู้ปกครองมีฐานะยากจน กลับไม่มีเงินที่จะซื้อคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊กเพื่อเรียนหนังสือผ่านช่องทางออนไลน์ได้

ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจถดถอย หลายกิจการต่างเลิกกิจการและลดตำแหน่งงาน อาจทำให้ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ ต้องถูกเลิกจ้างหรือไม่มีงานประจำที่มั่นคง จะยิ่งสร้างความลำบากต่อสภาพความเป็นอยู่ยิ่งขึ้น ยิ่งการแพร่ระบาดครั้งนี้ใช้เวลานานมากเท่าไร ก็จะทำให้สร้างช่องว่างของความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาให้ขยายกว้างยิ่งขึ้นเท่านั้น

2) ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่ยังมีไม่พอเพียง ต้องยอมรับว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น อาจจะทำให้สร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวร อาจไม่สามารถกลับมาใช้ชีวิตเป็นปกติได้อย่างที่หวัง เช่น เมื่อครูไม่สามารถดำเนินการสอนด้วยตนเองในห้องเรียนได้อย่างที่ควรจะเป็น ผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาจึงต้องพิจารณาช่องทางการเรียนรู้อื่นๆ ทดแทน แต่น่าเสียดายที่ประสิทธิภาพของระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ หรือ E-Learning ของเรายังไม่เพียงพอ มีครูเพียงไม่กี่คนที่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน อีกทั้งนักเรียนจำนวนมากยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนผ่านระบบเทคโนโลยีที่จำเป็นโดยเฉพาะนักเรียนในพื้นที่ชนบท แม้ว่าขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการกำลังพิจารณาหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยมีแนวคิดที่จะมอบแท็บเล็ตให้กับครูและนักเรียนที่มีความจำเป็น แต่นั่นก็อาจไม่พอเพราะการมอบแท็บเล็ต ก็อาจไม่ช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพเท่าที่หวังไว้ เพราะหากครูไม่ได้รับการอบรมหรือไม่มีประสบการณ์ในชั้นเรียนออนไลน์มาก่อนก็ไม่เข้าใจว่าเมื่อนักเรียนเรียนออนไลน์จะรู้สึกอย่างไร ขาดเทคนิคในการติดตามการเรียนรู้แบบออนไลน์ ทั้งยังยึดถือรูปแบบการเรียนแบบท่องจำ อุปกรณ์แท็บเล็ตอาจจะทำหน้าที่ได้เพียงทดแทนกระดานดำ หากครูยังเน้นการสอนโดยการบรรยายนานๆ และไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับชั้นเรียน นักเรียนก็จะขาดโอกาสฝึกฝนปฏิบัติหรือลงมือค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอาจจะขาดการเรียนรู้เทคโนโลยีจากตัวอุปกรณ์แท็บเล็ตที่ตนเองมี โอกาสครอบครอง การเรียนรู้แบบนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายเท่านั้น หากแต่ยังไม่ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ คติวิเคราะห์ของนักเรียนอีกด้วย

3) ระบบส่งเสริมและสนับสนุนการสอนออนไลน์ของครูยังไม่เพียงพอ ครูคือแม่พิมพ์ของชาติผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในการพัฒนาบุคลากรมนุษย์สำหรับสร้างอนาคตของชาติ แม้ครูจะมีรายได้ไม่มากนัก หากแต่มีความมุ่งมั่นและประสงค์มีส่วนร่วมที่สำคัญที่ได้ช่วยสร้างคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังจะเห็นจากเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในครั้งนี้ ครูไทยจำนวนมากไม่น้อยที่ออกเยี่ยมบ้านเพื่อติดตามความเป็นอยู่ของนักเรียนตน เพื่อประเมินความพร้อมในการเรียนวิถีใหม่ แต่อย่างไรก็ตามครูหลายท่านยังรู้สึกว่าพวกเขายังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในด้านวิชาการ การปรับกระบวนการเรียนการสอน หลายครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือประกาศแบบเร่งด่วนแต่ยังไม่ได้รับการชี้แจงหรือแจ้งนโยบายที่แน่ชัดจากผู้อำนวยการโรงเรียนที่ตนเองสังกัด ก็อาจทำให้ครูเกิดความสับสนและไม่แน่ใจว่าจะเริ่มต้นวิธีการสอนผ่านระบบออนไลน์อย่างไร

รวมถึงการติดตามความก้าวหน้าการเรียนรู้และประเมินผลสัมฤทธิ์การศึกษาว่าจะปรับเปลี่ยนอย่างไร รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และมีสภาพความเป็นอยู่ที่ลำบาก เป็นต้น

ทุกวิกฤตมีโอกาสดำเนินการเปลี่ยนแปลง

การหยุดชะงักในครั้งนี้นี้ทำให้มีเวลาหันกลับมาพิจารณาโอกาสที่จะสร้างระบบการศึกษาของไทยให้มีคุณภาพ การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาที่เน้นท่องจำอันล้าสมัย นับเป็นข้อจำกัดสำหรับการพัฒนาของนักเรียนไทยมายาวนานหลายทศวรรษ ภายใต้วิกฤตที่กำลังเผชิญเราสามารถเลือกที่จะใช้วิธีการแบบดั้งเดิม หรือนำวิธีการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาใช้ โดยช่วยให้ครูทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ขั้นสูง (High-impact Learning) เพื่อที่จะได้กลับมาถ่ายทอดสู่แก่นักเรียนผู้เป็นอนาคตของประเทศชาติต่อไป

ครูของไทยควรได้รับการปรับมุมมองต่อการเรียนการสอน ผ่านการฝึกอบรม เรียนรู้เทคนิคกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน และประยุกต์ใช้สื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ครูเองจะต้องเป็นผู้ที่แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆ และหมั่นเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับให้เข้ากับกระบวนทัศน์ใหม่ โดยเฉพาะการผสมผสานระหว่างการสอนแบบออนไลน์และการสอนในชั้นเรียนปกติ

ครูควรต้องได้รับการติดอาวุธให้สามารถมีกระบวนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ขั้นสูง (High-impact teaching practices) เช่น การเรียนรู้ด้วยการใช้โครงงานเป็นฐาน อันเป็นกระบวนการที่จะกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยใช้โครงการเป็นสื่อการเรียนรู้ ฝึกตั้งคำถาม และค้นคว้าบันทึก และหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง แนวทางปฏิบัตินี้ถือเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนานักเรียนด้วยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ประเทศไทยต้องเร่งสร้างให้เกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขันด้านทรัพยากรมนุษย์ของไทยเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยให้เติบโต ก้าวหน้า อย่างยั่งยืน

อนาคตทางการศึกษาโลก ผลักดันโมเดลการศึกษาใหม่หลังโควิด-19 ปัญหาที่เด็กต้องสูญเสียการเรียนไปนั้น หลายประเทศมีแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน บางประเทศมีองค์กร NGO ที่จัดติวเตอร์อาสาสมัครไปสอนหนังสือให้กับเด็กในพื้นที่ เพื่อให้เรียนในช่วงที่ต้องหยุดเรียน หรือมีการระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน เพื่อเติมเต็มช่องว่างของทรัพยากร รวมไปถึงการปรับรูปแบบการศึกษานอกกรอบ เช่น การยกเลิกการสอบไล่ปลายปี การยกเลิกระบบการสอบเข้า ระบบการให้เกรด แบบชั่วคราว ในช่วงสถานการณ์โควิดหลายประเทศเริ่มมีการผลักดันเชิงนโยบายในหลายๆ เรื่อง เช่น การยกเลิกการสอบแบบมาตรฐาน (standardized test) ต่างๆ ยกเลิกการนำเอาการสอบเหล่านี้ไปเป็นส่วนหนึ่งของการสมัครเข้ามหาวิทยาลัย หรือแม้ประเทศไทยก็ยกเลิกการสอบ O-NET เช่นกัน ในอเมริกามีการพูดถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งสะท้อนผ่านการสอบมาตรฐานเช่น SAT, ACT พบว่า คนจนทำคะแนนได้ไม่ดี เพราะไม่มีโอกาสไปเรียนพิเศษ ทำให้หลายมหาวิทยาลัยใช้สถานการณ์ช่วงนี้ยกเลิกการนำผลสอบไปเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณา และ

อาจจะพิจารณายกเลิกแบบถาวร รวมถึงนโยบายเรื่องการประเมินผลโรงเรียน การประเมินผลครู ที่ต้องคิดหาแนวทางเชิงนโยบายแบบใหม่ๆ เข้ามา ทำให้เห็นโมเดลใหม่ๆ ทางการศึกษาเกิดขึ้น

ตลอดทั้งปี 2563 การเปลี่ยนแปลงไปของการศึกษาจากรูปแบบ Conventional Education System ไปสู่ทางเลือกและการปรับตัวใหม่นั้นทำได้จริง นับเป็นสัญญาณที่ดีหากในอนาคตจะมีการปฏิรูประบบเพื่อตอบรับกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่การปรับเปลี่ยนนั้นอาจนำไปสู่การสร้างผลกระทบกับเด็กยากจนด้วยโอกาสในหลายมิติ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจะยิ่งชัดขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ มีเทคโนโลยีสูง หากแต่ขาดนโยบายการสนับสนุนทางสังคม (Social Safety Net) ด้านการศึกษาที่ดีพอ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายิ่งห่างมากขึ้น หากประเทศไทยต้องการให้ความเสมอภาคทางการศึกษาเกิดขึ้นจริง ความมุ่งมั่นของภาครัฐและภาคประชาสังคมต่างๆ ต้องหันมาร่วมมือกันสนับสนุนเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพื่อสร้างจุดเปลี่ยนให้แก่อนาคตทางการศึกษาของไทย

ส่วนที่ 9 ธุรกิจการศึกษา ปรับตัวหลังวิกฤตโควิด-19

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นหนึ่งในความท้าทายที่สุดตั้งแต่ปี 2563 ของธุรกิจการศึกษาเพื่อเสริมความรู้และทักษะ ทั้งในด้านพฤติกรรมผู้บริโภค สภาพสังคมและกำลังซื้อ จากเดิมที่ผู้ประกอบการจะต้องเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมและความต้องการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ ที่เปลี่ยนไปจากเดิม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ใหม่อย่างการเข้าถึงคอร์สเรียนออนไลน์ทั้งในและต่างประเทศได้ โดยปราศจากต้นทุนหรือมีต้นทุนต่ำ จำนวนประชากรเด็กที่ลดน้อยลงและการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจการศึกษาเพื่อเสริมความรู้และทักษะ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการ SME ที่มีสายป่านทางการเงินไม่ยาว และกิจการที่มีสาขาเป็นจำนวนมาก รวมทั้งอาจจะมีการชะงักงันของการลงทุนจากรายใหม่ๆ ด้วย การปรับตัวจึงควรเป็นไปอย่างทันท่วงทีสำหรับสถานการณ์วิกฤตขั้นสุด เพื่อจำกัดและลดความเสียหายให้มากที่สุด อาทิ การเล็งเจาะกลุ่มเด็กที่ต้องเตรียมสอบเข้าระดับต่างๆ กลุ่มวัยทำงานที่ต้องการพัฒนาทักษะความรู้สร้างงานสร้างรายได้ เป็นต้น โดยปรับรูปแบบการเรียนเป็นออนไลน์ที่สามารถเรียนผ่านเครื่องมือสื่อสารต่างๆ ได้ทุกเวลา รวมถึงการบริหารต้นทุนและรักษาสภาพคล่องหรือกระแสเงินสดอย่างเข้มข้น ขณะที่เมื่อสถานการณ์วิกฤตคลี่คลายต้องมีการทบทวนและปรับแผนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่จะเปลี่ยนไป และการแข่งขันที่คาดว่าจะรุนแรงแน่นอนในช่วงเวลาหลังการปลดล็อกมาตรการต่างๆ เพื่อพลิกสถานการณ์ให้สามารถฟื้นตัวให้เร็วที่สุด

ทั้งนี้ แม้ว่าการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 จะสร้างแรงกดดันต่อธุรกิจนี้ แต่อาจเป็นโอกาสให้ผู้สนใจลงทุนธุรกิจการศึกษาเพื่อเสริมความรู้และทักษะได้เรียนรู้และเลือกรูปแบบ เลือกแบรนด์ที่สนใจลงทุนได้ชัดเจน

มากขึ้น จากวิธีรับมือและประสิทธิผลของผู้ประกอบการแต่ละรายกับสถานการณ์ครั้งนี้ และน่าจะเป็นโอกาสของธุรกิจการศึกษาที่มีแพลตฟอร์มออนไลน์อย่างแท้จริง

ส่วนที่ 10 แนวทางปรับแผนรับมือ

ไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน รวมไปถึงภาคการศึกษาเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะแต่โรงเรียนและมหาวิทยาลัย เพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื้อและการแพร่ระบาดในวงกว้างทางกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเลื่อนเปิดเทอมออกไปของโรงเรียนทั่วประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถาบันกวดวิชา และเสริมทักษะด้านต่างๆ ที่ไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ตามปกติ โอกาสในการสร้างรายได้ในช่วงปิดภาคเรียนก็หายไป สถาบันกวดวิชาและสถาบันเสริมทักษะอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากวิกฤตครั้งนี้ เป็นกิจการที่มีสาขาเป็นจำนวนมาก ทั้งผู้ที่ดำเนินกิจการสถานศึกษาด้วยตนเอง และในรูปแบบแฟรนไชส์ ในขณะที่ยังจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในส่วนของคุณค่าเช่า ค่าจ้างพนักงาน เป็นต้น หรือกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่เคยเป็นจุดแข็งอย่างจำนวนสาขาที่มีกระจายไปทั่วประเทศสำหรับการสร้างความแข็งแกร่งให้แก่กิจการในภาวะการณ์ปกติ ได้กลับกลายมาเป็นจุดอ่อนของกิจการในช่วงวิกฤตการระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเวลานี้ ปัจจุบันสถาบันกวดวิชาและสถาบันเสริมทักษะด้านต่างๆ ทั่วประเทศมีราว 3,653 แห่ง (ข้อมูล ณ 6 เมษายน 2563 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ) และภาวะหนักจะตกไปอยู่ที่ผู้ซื้อแฟรนไชส์มากกว่า ขณะที่ผู้ขายแฟรนไชส์จะได้รับผลกระทบจากส่วนแบ่งรายได้ที่น้อยลง และจำนวนผู้ซื้อแฟรนไชส์รายใหม่ๆ ที่อาจจะชะลอการตัดสินใจการลงทุน

อีกทั้ง ยังได้รับผลกระทบจากกำลังซื้อที่ถดถอยของบรรดาพ่อแม่ผู้ปกครอง เนื่องจากสถานที่ทำงาน สถานศึกษา ร้านค้า รวมถึงโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งต้อง “ปิดทำการ” และ/หรือเลิกจ้างแรงงานเป็นจำนวนมากนับตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2563 และยังมีภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นจากการดูแลรักษาสุขภาพ ทำให้การจับจ่ายใช้สอยของผู้ปกครองในปี 2563 มีแนวโน้มระมัดระวังมากขึ้นกว่าปีก่อน เช่น การชะลอการซื้อคอร์สเรียนใหม่ การปรับลดจำนวนคอร์สเรียนลง เลือกรเรียนเฉพาะวิชาหรือทักษะที่จำเป็น หันไปเลือกสถาบันที่มีค่าเรียนถูกลง หรือเลือกให้ลูกเรียนออนไลน์-ติวเตอร์ เป็นต้น ทำให้ปี 2563 ผู้ประกอบการธุรกิจการศึกษาเพื่อเสริมความรู้และทักษะต้องรับศึกหนัก โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการ SME ที่มีสายป่านทางการเงินไม่ยาว ดังนั้น ภายใต้สถานการณ์เฉพาะหน้า ผู้ประกอบการสถาบันกวดวิชา และเสริมทักษะอื่นๆ จำเป็นต้องเร่งปรับแผนรับมือ เพื่อป้องกันธุรกิจให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด โดย 5 แนวทางปรับแผนรับมือ มีดังนี้

1. มุ่งเป้าเด็กเตรียมสอบเข้าในระดับต่างๆ และกลุ่มคนตกงาน-รายได้หดหาย สำหรับกลุ่มเด็กที่ต้องเตรียมสอบเข้า ม.1 ม.4 คาดว่าจะมีจำนวนกว่า 2 แสนคนในกรุงเทพฯ ปริมณฑลและหัวเมืองหลัก เช่น เชียงใหม่ นครราชสีมา ขอนแก่น อุบลราชธานี ชลบุรี นครศรีธรรมราชและสงขลา หรือราว 1,200,000 คน ทั่วประเทศ จากการที่หลายโรงเรียนมีการเลื่อนการรับสมัครและสอบคัดเลือกออกไป ทำให้เด็กหลายคนอาจจะยังไม่มีที่เรียน

ในวันเปิดเทอมการศึกษาใหม่ อีกทั้งการที่นักเรียนต้องอยู่บ้านนานๆ เพราะโควิด-19 ทำปิดเทอมนาน ยิ่งทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงที่เคยเรียนมา จึงเป็นโอกาสในการนำเสนอแพคเกจหลักสูตรเพื่อเตรียมสอบเข้า ยิ่งถ้าหากทำตลาด Niche ได้ด้วยคอร์สเจาะสอบเข้าโรงเรียนชื่อดัง ติวเข้าโรงเรียนในเครือสาธิต เข้าโรงเรียนในเครือคาทอลิก ติวเข้ม เพื่อเข้าห้อง Gifted ห้อง EP เป็นต้น จะเป็นที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น ด้วยค่าเรียนที่สมเหตุสมผล

ส่วนกลุ่มวัยทำงานที่ตกงานหรือต้องหยุดงานชั่วคราว จากการปิดกิจการในช่วงวิกฤตนี้ ทำให้ แรงงานจำนวนไม่น้อยต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่ได้เงินเดือน (Without pay) หรือจ่ายเงินเดือนเพียงครึ่งเดียว หรือซ้ำร้ายบางรายถูกเลิกจ้าง คณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร.) ประเมินว่า จะมีแรงงานถูกเลิกจ้าง ราว 7,300,000 คน จากพิษโควิด-19 และน่าจะมีแรงงานหลักแสนคนที่ต้องการแสวงหาหนทางดิ้นรนเพื่อความ อยู่รอดด้วยการเสริมความรู้สำหรับสร้างทักษะ สร้างรายได้ และสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพใหม่ๆ หรือ บรรดาผู้ประกอบการที่ต้องปิดหน้าร้านและทำงานจากที่บ้าน อาจต้องการพัฒนาตัวเองด้วยเช่นกัน เพื่อจะได้ มีไอเดียใหม่ๆ ไปสร้างธุรกิจและคอนเทนต์ดีๆ ในการแก้ปัญหาธุรกิจในอนาคต ขณะที่ในภาวะปกติมีจำนวนผู้ลง เรียนวิชาชีพในสถาบันต่างๆ ราว 500,000 – 600,000 คน (ข้อมูล ณ 6 เม.ย. 2563 สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ) ซึ่งคอร์สที่ได้รับความนิยม ได้แก่ คอร์สสอนทำอาหาร คอร์ส ดิจิทัลมาร์เก็ตติ้ง คอร์สเรียนภาษาต่างประเทศ คอร์สงานฝีมือ เช่น ซ่อมอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า-เครื่องใช้ อิเล็กทรอนิกส์ ทำงาน DIY คอร์สเกี่ยวกับการเพิ่มทักษะผู้ประกอบการแบบเร่งด่วนไม่ว่าจะเป็นดิจิทัลคอนเทนต์ วิธีการขายสินค้าออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียล การปิดการขายด้วยแชทบอท การกระตุ้นยอดขายด้วยภาพถ่ายและวิดีโอ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ประกอบการที่ต้องการเจาะลูกค้าเป้าหมายกลุ่มนี้ ควรออกแบบคอร์สให้มีค่าใช้จ่ายในการเรียนหรือ อบรมที่ไม่แพง สามารถผ่อนชำระค่าเรียนได้ ต้องได้ผลคุ้มค่าจริง และสอนโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนั้นๆ เพราะปัจจุบัน มีคอร์สสอนฟรีออนไลน์หรือคลิปสอนทักษะหลากหลายเผยแพร่อยู่มากมาย

2. Retool ปรับการเรียนการสอนเป็นออนไลน์ เพื่อรักษฐานลูกค้าเก่าและอาจเป็นแต้มต่อในการ ขยายฐานลูกค้าใหม่ โดยการส่งมอบความรู้ถึงบ้านผ่านเครื่องมือและวิธีการทำงานออนไลน์ทดแทนการเรียนใน ห้องเรียน ทั้งในรูปแบบของเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน วิดีโอ หรือเรียนทาง Facebook Live ในกลุ่มปิดทั้งสวดสดและ วิดีโอที่สามารถดูทบทวนซ้ำได้ ซึ่งปัจจุบันมีซอฟต์แวร์ให้ดาวน์โหลดได้ฟรี เพื่อนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับ สถาบันการศึกษาหรือรายวิชาต่างๆ โดยสถาบันกวดวิชาขนาดกลางอาจได้เปรียบตรงที่สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ ได้อย่างรวดเร็วและคล่องตัวมากกว่าสถาบันขนาดใหญ่ แต่สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญได้แก่ ความเสถียรของระบบ ความพร้อมของเครื่องมือ การติดตั้งระบบ การทำงานของระบบซอฟต์แวร์ รวมทั้งบุคลากร IT สำหรับใช้ในการ สนับสนุนการทำงาน

3. Reprocess ออกไปหาลูกค้าแทน การบริหารทางเลือกที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับกลุ่มโรงเรียนกวดวิชาหรือเสริมทักษะที่ต้องมีการทำบ้าน แบบฝึกหัด หรือทดลองปฏิบัติการอย่างงานศิลปะ จินตคณิตคิดเร็ว การทำอาหาร การเขียนโค้ด ประดิษฐ์หุ่นยนต์ เป็นต้น อาจจะต้องมีการปรับกระบวนการอย่างเร่งด่วน เพราะเมื่อลูกค้าเข้ามาหาเราไม่ได้ จำเป็นต้องเป็นฝ่ายเข้าหาลูกค้าแทน อาทิ ออกแบบการเรียนและจัดเตรียมแบบฝึกหัดหรือออกแบบกิจกรรมรูปแบบเกมส์ให้นักเรียนได้ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องได้ที่บ้าน พร้อมมีระบบการติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนและพร้อมให้คำปรึกษาปัญหา การวางแผนการเรียน อัปเดตตารางสอบแข่งขันจากทุกสถาบัน และเทคนิคพิเศษในการทำข้อสอบตลอดเวลา ผ่านช่องทางที่หลากหลาย รวมไปถึงนำเสนอโปรโมชั่นเพื่อจูงใจ เช่นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะพักคอร์สที่เปิดไปแล้ว มอบส่วนลดให้แก่ผู้ที่แนะนำผู้เรียนรายใหม่ๆ เป็นต้น

4. Reduce บริหารต้นทุนอย่างเข้มงวด ทั้งต้นทุนคงที่และสัดส่วนของต้นทุนผันแปรต่อรายได้รวม โดยเฉพาะการตัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และการควบคุมค่าใช้จ่าย เช่น ลดการฝึกอบรมพนักงาน การเจรจาขอลดค่าเช่าสถานที่ ไปจนกว่าสถานการณ์โรคระบาดนี้จะคลี่คลาย โดยเฉพาะในส่วนของพื้นที่ห้างสรรพสินค้า คอมมูนิตี้มอลล์ เป็นต้น อีกทั้งผู้ที่ซื้อแฟรนไชส์อาจต้องเจรจากับคู่ค้าทางธุรกิจเพื่อขอส่วนลด และ/หรือผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระเงินอย่างคาร์รอลตี้ฟี/มาร์เก็ตติ้งฟีรายเดือน รวมถึงค่าใช้จ่ายทางด้านการตลาดและการโฆษณาในรูปแบบออฟไลน์ โดยหันมาใช้รูปแบบออนไลน์แทนผ่านช่องทาง Social Media เช่น Facebook, Line, Instagram, Twitter เป็นต้น ซึ่งสามารถประหยัดทั้งเวลาและเงินได้มากกว่า หรือหากจำเป็นอาจจะต้องลดการจ้างหรือจ่ายเงินเดือนเพียงครั้งเดียวแก่ครู/พนักงาน

5. ประเมินสถานการณ์ คู่ค้า วางแผนสำรอง เนื่องด้วยสถานการณ์ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้ประกอบการควรต้องติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด ทั้งในส่วนของมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดและมาตรการการเยียวยาจากภาครัฐและสถาบันการเงิน เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนแผนบริหารจัดการและกลยุทธ์การตลาดเป็นรายวัน และควรมีการสื่อสารมาตรการต่างๆ รวมถึงแผนการดำเนินงานกับทั้งคู่ค้า แฟรนไชส์ซี และพนักงานอย่างสม่ำเสมอ

ส่วนที่ 11 พลิกธุรกิจการศึกษาให้ฟื้น หลังยุคโควิด-19

ธุรกิจการศึกษาเพื่อเสริมความรู้และทักษะที่มีมูลค่าการตลาดประมาณ 15,000,000,000 – 18,000,000,000 บาท (ทั้งในลักษณะบุคคลธรรมดา และนิติบุคคลที่ครอบคลุมสถาบันกวดวิชาทั่วประเทศ สถาบันสอนทักษะ (ด้านภาษา ดนตรี ศิลปะ) การศึกษาอื่นๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น และการบริการที่สนับสนุนการศึกษาตามที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์) และชะลอตัวในปี 2563 ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น ไปจนถึงวันทำงาน ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากสถานการณ์การแพร่

ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นหลัก และเมื่อวิกฤตคลี่คลายและยุติลง วิถีชีวิตคนไทยยุคหลังโควิด-19 จะไม่กลับมาเป็นเหมือนเคย อีกทั้งกำลังซื้อของพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือกลุ่มลูกจ้างพนักงานออฟฟิศต้องใช้เวลาในการฟื้นตัว รวมถึงมีโอกาสที่ธุรกิจการศึกษาอาจจะถูก Disruption เด็กนักเรียนหันไปเรียนผ่านออนไลน์กันมากขึ้น ท่ามกลางการก้าวสู่ยุคดิจิทัล 5G ที่ผู้คนเข้าถึงความรู้ได้หลากหลายทุกที่ทุกเวลา การมีทักษะต่อเทคโนโลยีใหม่ หรือการยกระดับทักษะเดิมให้สูงขึ้น รวมทั้งการปรับทักษะให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีในแต่ละประเภทงาน จึงจำเป็นมากขึ้นนับจากนี้ ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจการศึกษาเพื่อเสริมความรู้และทักษะจึงจำเป็นต้องเตรียมวางแผนรองรับ เมื่อสถานการณ์วิกฤตคลี่คลาย เพื่อให้สามารถประกอบธุรกิจไปต่อได้ และพลิกสถานการณ์ให้กลับมาให้เร็วที่สุด โดยมี 9 เทคนิคพลิกสถานการณ์ ดังนี้

9 เทคนิคพลิกสถานการณ์	
1. ขยับตัวสู่ตลาด Niche	เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีความต้องการอย่างเฉพาะเจาะจง เน้นสอนแบบตัวต่อตัว เป็นกลุ่มเล็กๆ เน้นการพัฒนาศักยภาพนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อแก้ไขจุดอ่อน เสริมจุดแข็งของนักเรียนแต่ละคน ตีวงเข้ามาในวิชาเฉพาะทาง เจาะคอร์สเตรียมสอบเข้าโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งโดยเฉพาะ คอร์สเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการพรีเซนต์งาน เป็นต้น
2. สร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว	เช่น ครูผู้สอนที่มีทักษะเฉพาะทาง เทคนิคการสอน เทคนิคในการทำความเข้าใจเนื้อหาและจำคำศัพท์ คุณภาพทางวิชาการ ความพร้อมของเนื้อหาและหลักสูตร คอร์สแข่งขันและ คอร์สสอบเข้าที่มีการอัปเดตในทุกสนามสอบ ออกแบบกิจกรรมและสื่อการสอนที่หลากหลายเหมาะสมตามพัฒนาการและความสนใจในแต่ละช่วงวัย เป็นต้น
3. นำเสนอหลักสูตรที่ก้าวทันความต้องการของผู้เรียน	ถ้าหลักสูตรไหนยังอยู่ในกระแส ยังคงต้องเปิดสอนต่อไป และเพิ่มหลักสูตรใหม่ๆ ที่เป็นที่ต้องการของตลาดตามกำลังหรือเงินลงทุนของกิจการ ที่อาจจะพัฒนาขึ้นเองหรือนำหลักสูตรจากต่างประเทศมาปรับใช้ โดยควรเลือกหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้เกิดทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ และเป็นพื้นฐานรองรับอาชีพในอนาคตที่ 5G-AI-Machine Learning-Cloud-Blockchain จะก้าวเข้ามา มีบทบาทกับผู้คนและธุรกิจมากขึ้น เช่น การเรียนด้าน STEM และการเรียน Coding ที่จะช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับเทคโนโลยี การคิด และการสื่อสารพื้นฐานสำคัญ
4. สร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้เรียน	การออกแบบกระบวนการเรียนรู้จากที่มีเพียงทฤษฎีไปเป็นลักษณะของ Workshop Camping ที่เปิดโอกาสให้ได้ทดลองปฏิบัติจริง หรือเรียนรู้ผ่านการเล่นมากขึ้นสำหรับเด็ก หรือดึงผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะหลักสูตรที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น คอร์สสอนสร้างแอปมือถือ คอร์สออกแบบหุ่นยนต์ และกระบวนการเขียนโปรแกรมควบคุม หุ่นยนต์ คอร์สทดลองวิทย์-ประดิษฐ์-ศิลปะ หรือคอร์สทำอาหาร การทำ DIY จากขยะหรือวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น

9 เทคนิคพลิกสถานการณ์

5. เพิ่มความสะดวกให้แก่ผู้เรียน	ด้วยการเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ทั้งเว็บไซต์ ห้องสมุดออนไลน์ สร้างสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในลักษณะของแพลตฟอร์มรูปแบบต่างๆ โดยเอื้อให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและใช้งานได้ง่าย
6. พัฒนาบุคลากรครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง	ทั้งในด้านเทคโนโลยี และการสอนเด็กรุ่นใหม่เติบโตมากับเทคโนโลยีและมีวิธีคิดเปลี่ยนไปจากเด็กรุ่นก่อนๆ ควบคู่กับการรักษาคุณภาพมาตรฐานการสอนของครูผู้สอน และการบริหารจัดการของโรงเรียน
7. เพิ่มทางเลือกให้มีรายได้จากหลายทาง	อาทิ การสอน การจัดทำหน่วยตำราเรียนและแบบฝึกหัด การจัดทำหน่วยสื่อ เกมส์ และของเล่น เป็นต้น เพิ่มบริการเสริม เช่น บริการแนะแนวการศึกษาต่อ บริการสมัครสอบ TCAS เป็นต้น
8. บริหารจัดการต้นทุนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	เช่น อาจเปลี่ยนเป็นการเช่าสำนักงานที่ใช้พื้นที่น้อยลง เนื่องจากอาจไม่ต้องใช้โต๊ะเรียนเป็นจำนวนมากแล้ว นำเสนอระบบและหลักสูตรต่อสถานศึกษาด้วยอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้ว ปิดสาขาที่มีผู้เรียนน้อยหรือควรรวมสาขา เป็นต้น
9. สร้างความมั่นใจให้ลูกค้า	ด้วยการยกระดับความเข้มข้นของมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคในโรงเรียน อาทิ เพิ่มมาตรการดูแล เช่น ตั้งจุดคัดกรอง ตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายเด็กนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และพนักงานทุกคนก่อนเข้าไปในบริเวณโรงเรียน เพิ่มจุดวางแอลกอฮอล์ เจลฆ่าเชื้อ และเพิ่มความเข้มงวดในการฆ่าเชื้อโรค เช่น ทำความสะอาดสถานที่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการสัมผัสบ่อย ชั้นวางหนังสือ โต๊ะ เก้าอี้เรียน เคาน์เตอร์ต้อนรับหรือจุดบริการลูกค้า

ทั้งนี้ ตลาดธุรกิจการศึกษาเพื่อเสริมความรู้และทักษะที่มีกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น ไปจนถึงวัยทำงาน นับเป็นตลาดที่แข่งขันกันสูงมาก การเข้ามาช่วงชิงตลาดอาจจะไม่ถนัดนักสำหรับรายใหม่ หากไม่มีจุดเด่นหรือสามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้เรียน และมีศักยภาพในการพัฒนาหลักสูตรและผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นที่นิยมและเกิดการคุ้มค่าต่อการลงทุน เพราะต้องใช้เงินทุนจำนวนมากพอสมควร คือไม่น้อยกว่า 500,000 – 1,000,000 บาท สำหรับการพัฒนาหลักสูตรหรือซื้อแฟรนไชส์ ยังมีค่าตกแต่งสถานที่ ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอนและเทคโนโลยีและค่าจ้างครูผู้สอน เป็นต้น

ส่วนที่ 12 มาตรการกระทรวงศึกษาธิการเยียวยาภาระค่าใช้จ่ายยุคโควิด-19

มาตรการที่ 1 ลดภาระค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสังกัด ศธ. ทั้งภาครัฐและเอกชน และสถานศึกษาเอกชนสังกัด ศธ. ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้นอนุบาล-ม.6 และระดับอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในอัตรา 2,000 บาทต่อคน โดยจ่ายผ่านสถานศึกษา และให้สถานศึกษาจ่ายตรงให้แก่ นักเรียน นักศึกษา

หรือผู้ปกครองแล้วแต่กรณี ในรูปแบบของเงินสด หรือนำเข้าบัญชีธนาคาร รวมแล้วประมาณ 11 ล้านคน วงเงินรวมประมาณ 21,600 ล้านบาท

มาตรการที่ 2 ขอความร่วมมือให้กลุ่มโรงเรียนเอกชนที่ไม่รับการอุดหนุนจากรัฐ และกลุ่มโรงเรียนนานาชาติ ลดหรือตรงค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากผู้ปกครอง ให้เท่ากับปีการศึกษา 2563 เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร และจัดตั้งศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในโรงเรียนเอกชนกลุ่มโรงเรียนเอกชนที่ไม่รับการอุดหนุนจากรัฐและกลุ่มโรงเรียนนานาชาติ เพื่อใช้มาตรการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 32 และ 34 ของพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2550 เป็นรายกรณี

มาตรการที่ 3 ลดช่องว่างการเรียนรู้ (Learning Gaps) และลดผลกระทบด้านความรู้ ที่ขาดหายไป (Learning Loss) โดยให้สถานศึกษาสามารถถ่วงจ่ายเงินที่ได้รับจัดสรรตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ใน 5 รายการ ได้แก่ ค่าเล่าเรียน หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปีการศึกษา 2564 ได้ พร้อมกันนี้จะมีโรงเรียนในสังกัด ศธ.จำนวน 34,887 แห่ง ได้รับการสนับสนุนงบบำ เติมเต็มเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาความปลอดภัยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และจัดทำสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ วงเงินรวมประมาณ 400 ล้านบาท

ส่วนที่ 13 ปัญหาและอุปสรรคในธุรกิจการศึกษา

1. ความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่อาจเพิ่มมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำและโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ช่องว่างระหว่างโอกาสเข้าถึงการศึกษา และความพร้อมทางด้านอุปกรณ์รองรับการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น
2. การเรียนออนไลน์ เป็นภาวะจำเป็นในช่วงที่ยังมีการระบาดของโรคโควิด-19 อุปสรรคที่สำคัญคือ ความไม่พร้อมในอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ กลุ่มผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยจะมีปัญหาเรื่องของอุปกรณ์การเรียนอย่างคอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต (เครื่องมือสื่อสารในการเรียน) และอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะกลุ่มที่มีบุตรหลานในวัยเรียนมากกว่า 1 คน จะเผชิญกับข้อจำกัดในการซื้ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มเติม และมีภาระรายจ่ายค่าอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น
3. เศรษฐกิจที่ชะลอตัวมาต่อเนื่องตั้งแต่ในช่วงปี 2562-2564 โรงเรียนกวดวิชาที่มีชื่อซ้ำกันหรือพบโรงเรียนกวดวิชาไม่ได้ขออนุญาตจะถูกสั่งปิดทันที และสถานการณ์ระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้ปกครองไม่ส่งเด็กเข้าเรียน แต่เลือกใช้การเรียนผ่านระบบออนไลน์ โดยเฉพาะโรงเรียนกวดวิชาในต่างจังหวัดไม่มีความพร้อมตั้งรับสถานการณ์ ทำให้โรงเรียนกวดวิชาต้องปิดกิจการลง
4. ห้างสรรพสินค้า ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนกวดวิชาได้กลับมาเก็บค่าเช่าอีกครั้ง หลังโควิด-19 ผ่อนคลายลง ทำให้โรงเรียนกวดวิชาหลายแห่งไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ เกิดภาวะต้นทุนด้านภาษี

- ที่โรงเรียนกวดวิชาต้องจ่าย เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย รวมแล้วไม่ต่ำกว่า 200,000-300,000 บาทต่อราย ในขณะที่โรงเรียนกวดวิชาส่วนใหญ่ไม่มีสภาพคล่องมากพอที่จะกลับมาเปิดกวดวิชาอีกครั้ง
5. ปัญหาอัตราการเกิดน้อยลงทำให้ขาดแคลนนักเรียน ปัญหาผลกระทบจากการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด (Disruptive) ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้จากอินเทอร์เน็ตโดยไม่ต้องเข้าเรียนในระบบ
 6. ธุรกิจโรงเรียนกวดวิชามีการแข่งขันสูงมาก ปัจจัยกระทบสำคัญคืออัตราการเกิดของประชากรลดลง กำลังซื้อลดลง มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชาเฉพาะวิชาที่มีความจำเป็นเท่านั้น
 7. มีคู่แข่งโรงเรียนกวดวิชาที่ไม่ได้รับใบอนุญาตหรือไม่ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ส่วนใหญ่เป็นคู่แข่งที่ไม่ผ่านเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด เช่น พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 อาคารเพื่อการศึกษา (อ.6) จะต้องเป็นอาคารที่มีความแข็งแรงตามหลักวิศวกรรม มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 100 ตารางเมตร (1 ตารางเมตร/คน) ในขณะที่โรงเรียนกวดวิชาขนาดเล็กมีพื้นที่ไม่เกิน 50 ตารางเมตร และยังรวมถึงกวดวิชาในรูปแบบของการ “ตั้งโต๊ะกวดวิชา” หรือการรับสอนถึงบ้านโดยรุ่นพี่ที่เป็นนิสิตนักศึกษา ซึ่งแม้จะเป็นการหารายได้พิเศษแต่เมื่อทำในรูปแบบนี้ก็ถือว่าเข้าข่ายทำผิดกฎหมายเช่นกัน

ส่วนที่ 14 ข้อเสนอแนะ

1. แนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก คือ การรวมกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กแต่ละแห่งที่อยู่ใกล้กันเข้าด้วยกันใน ลักษณะของการ “สร้างเครือข่ายโรงเรียน” และใช้ทรัพยากรร่วมกันภายในเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในด้านการศึกษามากขึ้น และการเรียนออนไลน์ มีแนวโน้มระยะยาวควบคู่กับการเรียนปกติ ดังนั้นทุกฝ่ายควรเร่งสร้างความพร้อมในทุกๆ ด้าน เพื่อสร้างระบบการเรียนออนไลน์ให้เป็นมาตรฐาน ซึ่งจะต้องได้คุณภาพการศึกษา ไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้เรียน และมีความปลอดภัยของเทคโนโลยีด้วย
3. ภาระต้นทุนด้านภาษีที่โรงเรียนกวดวิชาต้องจ่าย เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย ซึ่งในภาวะที่เศรษฐกิจโดยรวมยังไม่ฟื้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงควรมีความยืดหยุ่นด้วยการชะลอการจัดเก็บภาษีบางประเภทออกไปก่อน เพราะหากยังดำเนินการต่อจะมีโรงเรียนกวดวิชาและโรงเรียนนอกระบบประเภทอื่นๆ ปิดกิจการเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก อาจจะทำให้เกิดภาวะ “การผูกขาด” จากโรงเรียนกวดวิชารายใหญ่ในอนาคตจากการที่กิจการรายกลางและรายเล็กปิดกิจการ

4. ผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชาต้องปรับกลยุทธ์โดยการสร้างหลักสูตรให้เข้มข้นมีคุณภาพมากขึ้นในแบบที่หาจากโรงเรียนกวดวิชาอื่นไม่ได้ นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ทดแทนครูผู้สอนซึ่งเป็นต้นทุนหลัก เช่น คอมพิวเตอร์ ระบบ IT ร่วมมือกันทำ cobranding นำจุดแข็งมาเสริมจุดอ่อนของกันและกัน เรียนผ่านระบบออนไลน์ 100% ในรายวิชาพื้นฐานที่ไม่มีความซับซ้อน และใช้กลไกการตลาดเข้ามาช่วยทั้งการตลาด แลก แจก แถม เป็นต้น
5. กรณีโรงเรียนกวดวิชาขนาดเล็กถ้าต้องทำตามกฎหมายก็ต้องขยายพื้นที่ซึ่งอาจเหมือนการลงทุนเกินจริง สิ่งที่หน่วยงานภาครัฐต้องทำคือต้องออกมาตรการให้โรงเรียนเหล่านี้เข้ามาอยู่ในระบบเพื่อตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตรด้วย
6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียน โรงเรียนกวดวิชา มีดังนี้
 - ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขายและภาพลักษณ์ ควรให้ความสำคัญกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และภาพลักษณ์ของโรงเรียนให้มีความทันสมัย โดยอาจมีมุมสำหรับทำการบ้าน มุมสำหรับนั่งเล่นระหว่างรอเรียน เป็นต้น
 - ปัจจัยด้านบุคลากรและกระบวนการ ควรให้ความสำคัญพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ที่มีอัธยาศัยดี คอยอำนวยความสะดวกให้แก่ทั้งผู้เรียนและผู้ปกครอง เช่น มีการติดตามนักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย ครูผู้สอนถือเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอน ควรให้ความสำคัญกับเด็กนักเรียน ควรมีการอำนวยความสะดวกสบายในขั้นตอนการสมัครเรียน เป็นต้น
 - ปัจจัยด้านราคาและสถานที่ ควรให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของราคากับคุณภาพการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ไม่ควรมีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายแอบแฝงใดๆ เพิ่มอีก เช่น ค่าเอกสาร ค่าสื่อการเรียนการสอน ควรรวมอยู่ในค่าเล่าเรียนแล้ว และควรมีการเปรียบเทียบราคากับคู่แข่งอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากมีโรงเรียนกวดวิชาเปิดใหม่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวที่เป็นที่นิยมเพิ่มมากขึ้น และถือว่าเป็นคู่แข่งกับโรงเรียนกวดวิชาด้วยเช่นกัน ส่วนในเรื่องของสถานที่นั้นควรมีการจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน เช่น แสงสว่างที่เพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก การจัดที่นั่งเรียนไม่แออัดจนเกินไป เป็นต้น
 - ปัจจัยด้านความสะดวก ควรให้ความสำคัญกับการเดินทางเป็นสำคัญ เช่น ควรเปิดโรงเรียนตามเส้นทางรถไฟฟ้า BTS หรือ BRT เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน หรือเปิดโรงเรียนกวดวิชาตามห้างสรรพสินค้า เพื่ออำนวยความสะดวกในเรื่องของที่จอดรถ อีกทั้งผู้ปกครองจะได้มีกิจกรรมทำระหว่างรอรับเด็กนักเรียน ควรมีระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด เช่น เข้าออกโรงเรียนกวดวิชาควรมีบัตรเพื่อป้องกันคนนอก มีกล้องวงจรปิดรอบบริเวณโรงเรียน เป็นต้น
 - ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ควรให้ความสำคัญกับหลักสูตรเนื้อหาที่โดดเด่น และมีเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่น่าอ่าน และปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ นอกเหนือจากเอกสารแล้ว ควรมี

ช่องทางอื่นให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียน เช่น มีช่องทางการติดต่อระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอนเพื่อสอบถามข้อสงสัย เนื่องจากรูปแบบการเรียนในปัจจุบันเป็นแบบผ่านทางคอมพิวเตอร์เป็นส่วนใหญ่

7. การพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติ ต้องมีการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติ การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้านและการส่งเสริมศักยภาพให้คนทำงานในระบบสากลเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ การผลิตกำลังคนในสาขาวิชาเฉพาะเพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศ เสริมการจัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติ และการแข่งขันทางวิชาการนานาชาติ รวมทั้งปรับปรุงระบบ ผลิต พัฒนา และยกระดับมาตรฐานวิชาชีพของครู คณาจารย์ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

การขอจัดตั้งและการขอดำเนินกิจการโรงเรียนเอกชนนอกระบบ จาก

http://pit.singarea.org/private_data/1.pdf

การแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างผลกระทบต่อการศึกษาไทยที่สำคัญ 3 ประการ. มุลนิธิคีนันแห่งเอเชีย. จาก

<https://www.kenan-asia.org/th/covid-19-education-impact/>

การวิเคราะห์อุปสรรคปัญหาและความสัมพันธ์ของอุปสรรคปัญหาที่ส่งผลต่อ สถาบันการศึกษาด้านการบริหาร
จัดการธุรกิจมหาบัณฑิต หรือ MBA ในประเทศไทย. นางสาวประวีณนุช ศรีดุลยกุลย์

ดร.ภูมิศรัณย์ ทองเลียมผาค ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์การศึกษา. ผลกระทบหลังโควิด-19 จุดเปลี่ยน
การศึกษาโลก. สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทาง
การศึกษา (กสศ.)

ไทยรัฐออนไลน์. เปิด 3 มาตรการ กระทรวงศึกษาธิการเยียวว่าภาระค่าใช้จ่ายสร้างอนาคตชาติยุคโควิด-19. 3
สิงหาคม 2564. จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/2155593>

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. ร.ร. กวดวิชาปรับตัวหนีตาย เจ้าใหญ่ขายกิจการ-ยุบสาขา. วันที่ 15 พฤศจิกายน
2562. จาก <https://www.prachachat.net/education/news-391376>

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. ธุรกิจ “กวดวิชา” หมิ่นล้านระส่ำปิดพันแห่ง. วันที่ 3 เมษายน 2564. จาก
<https://www.prachachat.net/prachachat-top-story/news-641796>

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. สสำรวจผู้ปกครองรายได้น้อยไม่พร้อมเรียนออนไลน์. ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. จาก
<https://www.prachachat.net/finance/news-686789>

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. ธุรกิจการศึกษา จาก
<https://mgronline.com/qol/detail/9510000059592>

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. ความแตกต่างระหว่างธุรกิจ กับธุรกิจการศึกษา จาก
<https://mgronline.com/qol/detail/9510000059592>

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. โพลล์ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ตลาดธุรกิจการศึกษา ผู้ปกครองใช้จ่ายศึกคัก แม้ส่วนใหญ่กังวล
เกี่ยวกับสภาพคล่องทางการเงิน จาก <https://www.hooninside.com/idea/42665/view/>

เหมือนฝัน ธัญญศรีชัย. (2558) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชาของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

เอกสารอ้างอิง

สำนักส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์ กลุ่มงานส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์ 3. บทวิเคราะห์สถานการณ์ โอกาส ทิศทางและแนวโน้มธุรกิจบริการการศึกษานานาชาติของไทยสู่สากล.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. การวิเคราะห์ SWOT, ยุทธศาสตร์ภาคการศึกษา กับ SME.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. ความแตกต่างระหว่างธุรกิจ กับธุรกิจการศึกษา, การจัดทำเนื้อหาองค์ความรู้ SMEs ภายใต้งานพัฒนาศูนย์ข้อมูล SMEs Knowledge Center ปี 2557

9 เทคนิคพลิกสถานการณ์ (จากคอลัมภ์ สمارท์เอสเอ็มอี โดยนายวีรวัฒน์ ปันทวังกู ธนาคารกสิกรไทย) ซีพีแชนด์-ปรับสอนออนไลน์ รับมือโควิด-19